

Archeologienota

zonder vooronderzoek in de bodem
Zwevegem, Bekaertsite

Titel

Archeologienota zonder vooronderzoek in de bodem. Zwevegem, Bekaertsite

Auteur(s)

Sarah De Cleer

Opdrachtgever

Vanhaerents Development nv

Projectnummer

2016-391

Plaats en datum

Gent, 19 juli 2016

Reeks en nummer

BAAC Vlaanderen Rapport 216

ISSN 2033-6898

Inhoud

1	Beschrijvend gedeelte	1
1.1	Administratieve gegevens:	1
1.2	Archeologische voorkennis	3
1.3	Onderzoeksopdracht	3
1.3.1	Algemene beschrijving en doel	3
1.3.2	Aanleiding	4
1.3.3	Beschrijving ingreep/ geplande werken	5
1.3.4	Randvoorwaarden	12
1.4	Strategie en werkwijze	13
2	Assessment Bureauonderzoek	14
2.1	Methoden en technieken	14
2.2	Assessment onderzoeksgebied	15
2.2.1	Landschappelijke en bodemkundige situering	15
2.2.2	Historiek	28
2.2.3	Cartografische bronnen	30
2.2.4	Archeologische data	35
2.3	Besluit	37
2.3.1	Archeologische verwachting	37
2.3.2	Potentieel op kennisvermeerdering/afweging noodzaak verder vooronderzoek	37
2.3.3	Samenvatting voor gespecialiseerd publiek	38
2.3.1	Samenvatting voor breed publiek	38
3	Lijst met figuren	39
4	Lijst met tabellen	39
5	Bibliografie	40

1 Beschrijvend gedeelte

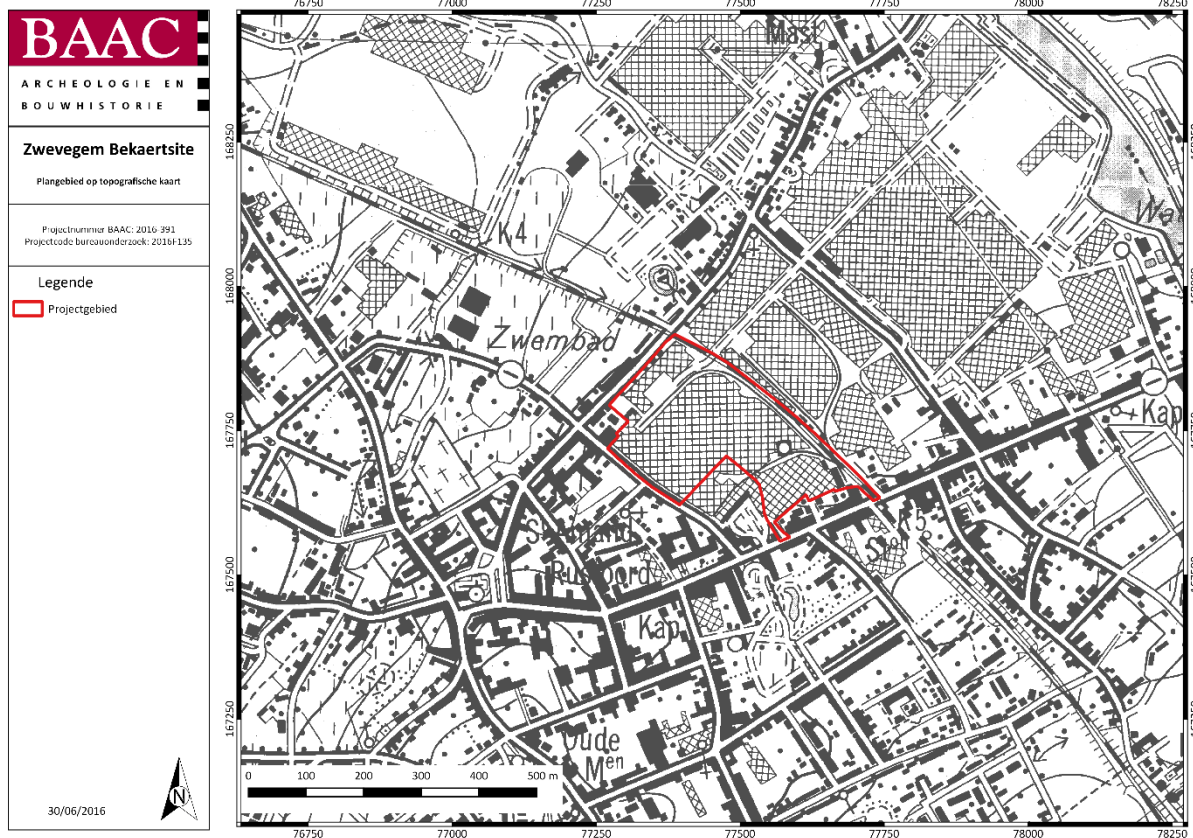
1.1 Administratieve gegevens:

Naam site: Zwevegem, Bekaertsite

Onderzoek: Archeologienota zonder vooronderzoek in de bodem

Ligging: Zwevegem, Zwevegem, Bekaertstraat, Deerlijkstraat, Blokkestraat, Otegemstraat

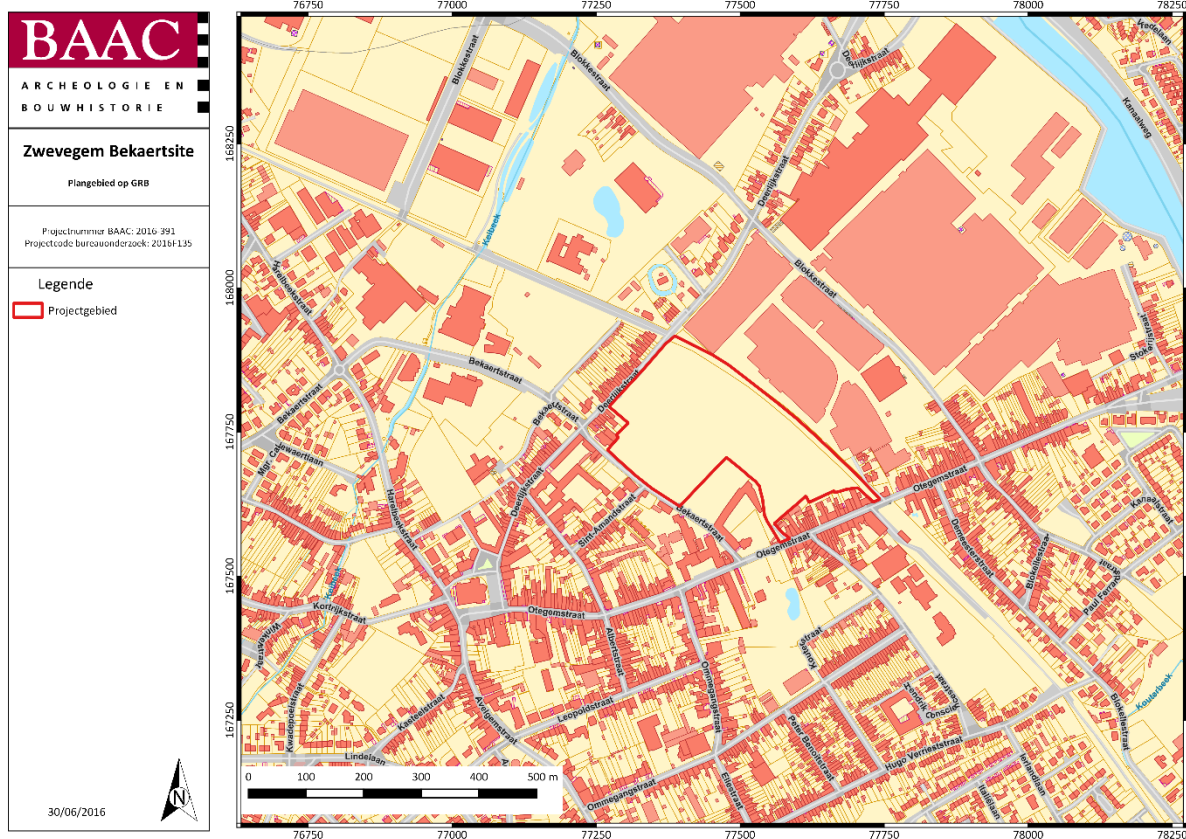
Topografische kaart:

Kadaster: ZWEVEGEM 1 AFD / ZWEVEGEM

Sectie: A Percelen: A501 d³

Kadasterkaart:

Coördinaten:

NW: X: 77269,57 – Y: 167718,83

NO: X: 77386,60 – Y: 167916,51

ZW: X: 77569,15 – Y: 167557,89

ZO: X: 77742,70 – Y: 167633,33

Opdrachtgever:

Vanhaerents Development nv

Poortakkerstraat 94, 9051 Gent (Sint-Denijs-Westrem)

Uitvoerder:

BAAC Vlaanderen bvba

Erkenningsnummer BAAC Vlaanderen:

2015/00020

Projectcode BAAC Vlaanderen:

2016-391

Projectcode bureauonderzoek:

2016F135

Veldwerkleider/erkend archeoloog:

Sarah De Cleer; 2015/00046

Bewaarplaats archief:

BAAC Vlaanderen bvba (tijdelijk)

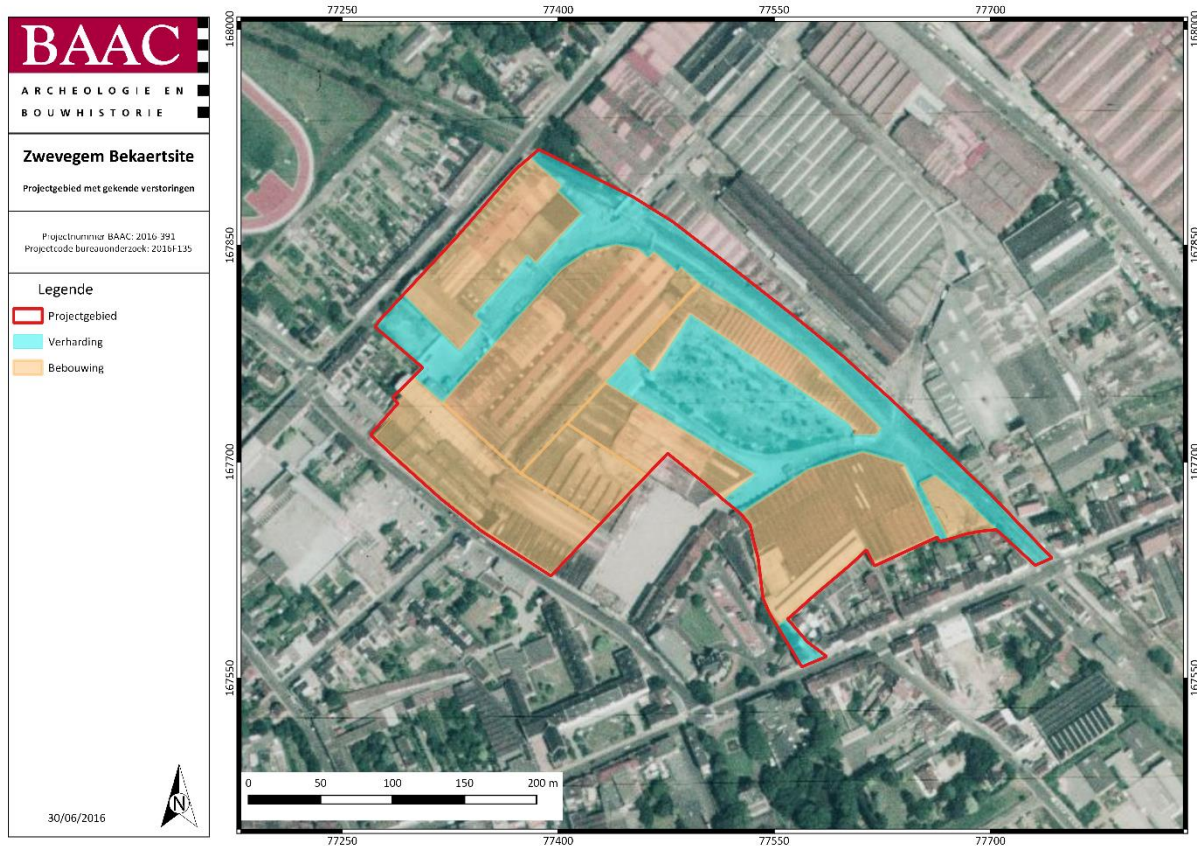
Grootte projectgebied:

ca. 7,3 ha

Uitvoeringsperiode:

juli 2016

Plan met gekende verstoringen: (zie verder 1.3.3 Beschrijving ingreep/ geplande werken)

Nummer wettelijk depot: /

Resultaten (thesaurustermen): Nijverheidsgebouwen / constructiewerkplaatsen / 19^e eeuw / 20^e eeuw

1.2 Archeologische voorkennis

Voor het projectgebied aan de Bekaertstraat te Zwevegem is er niets bekend omtrent eerder archeologisch onderzoek. Op basis van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI), aan de hand van historisch kaartmateriaal, zijn er enkele waarden gekend in de omgeving, waaronder verschillende sites met walgracht en een locatie met Romeinse brandrestengraven.

1.3 Onderzoeksopdracht

1.3.1 Algemene beschrijving en doel

In het kader van het Onroerendergoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerendergoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014, is de eigenaar en gebruiker van gronden waarop zich archeologische waarden bevinden, verplicht deze waarden te behoeden en beschermen voor beschadiging en vernieling. In het licht van de bestaande wetgeving is de

opdrachtgever verplicht om eventuele belangrijke archeologische waarden te laten onderzoeken voorafgaande aan de geplande werken. Dit kan door behoud in situ, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of ex situ, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden. Onderdeel van de archeologienota is dat er mogelijkheden gezocht worden om in situ behoud te bewerkstelligen en, indien dit niet kan, er aanbevelingen worden geformuleerd voor vervolgonderzoek.

In opdracht van Vanhaerents Development nv heeft BAAC Vlaanderen bvba een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zal door de opdrachtgever nieuwbouw gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, de bouw van wooneenheden en een groene zone) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Om vast te stellen of bij werkzaamheden archeologische waarden zullen worden vernietigd, is een archeologisch onderzoek nodig. In eerste instantie wordt een **bureauonderzoek** uitgevoerd. Op basis van bekende gegevens van bodemkaarten, uit cartografische en andere historische bronnen en eventueel voorgaand onderzoek in de directe omgeving van het plangebied wordt een inschatting gemaakt van het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Indien uit deze desktopanalyse blijkt dat er een kans is op het aantreffen van archeologische waarden binnen het plangebied, zal de bodem onderzocht worden op gaafheid van het bodemprofiel en de aanwezigheid van archeologische indicatoren. Dit gebeurt in een prospectiefase die kan bestaan uit booronderzoek en/of gravend vooronderzoek in de vorm van proefsleuven en/of proefputten.

Deze archeologienota omvat enkel een **bureauonderzoek**, omwille van de grote verstoringsgraad door de bouw en sloop van gebouwen en de aanleg van verharde wegen / parkeergelegenheid binnen de oppervlakte van het onderzoeksgebied. Verder werd binnen het projectgebied het gehele terrein op grootschalige wijze genivelleerd en gesaneerd. Een vooronderzoek met ingreep in de bodem werd niet zinvol geacht.

1.3.2 Aanleiding

Naar aanleiding van de verkaveling van de realisatie van nieuwbouwwoningen heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht van Vanhaerents Development nv een archeologienota opgemaakt. Op het terrein zullen door Vanhaerents Development nv nieuwbouwwoningen verwezenlijkt worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen (waaronder de aanleg van wegenis, de bouw van wooneenheden met parkeergelegenheid en een groene zone) die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Wanneer de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de vergunning betrekking heeft 3000 m² of meer bedraagt en waarbij de percelen volledig buiten een archeologische zone vallen, opgenomen in de vastgestelde inventaris van archeologische zones, is volgens het Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013 een archeologienota vereist. De totale oppervlakte van het onderzoeksgebied te Zwevegem bedraagt ca. 7,3 ha . Het plangebied valt buiten een archeologische zone, is niet als beschermd archeologisch monument opgenomen en ligt niet in een GGA (gebied geen archeologie) ¹, m.a.w. een archeologienota in de vorm van een bureauonderzoek dient bij de verkavelingsaanvraag te worden gevoegd.

¹ Onroerend Erfgoed 2016

1.3.3 Beschrijving ingreep/ geplande werken

In opdracht van Vanhaerents Development nv omvatten de werkzaamheden op het terrein de realisatie van nieuwbouwwoningen en appartementen, ondergrondse parkings, gemeenschapsvoorzieningen, commerciële ruimtes en grote groene zones. De daarmee gepaard gaande grondwerken impliceren grote ingrepen in de bodem. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd. De aard en omvang van de ingrepen worden hieronder beschreven.

Het onderzoeksgebied werd in de 2e helft van de 19e eeuw in gebruik genomen als fabriekslocatie. Leon Bekaert stichtte in 1880 de staaldraadtrekkerij "*Tréfilerie Leon Bekaert*".² In de 20e eeuw groeide het Bekaert-imperium uit tot een bedrijf met vestigingen over de gehele wereld, met de verbetering van het procedé om prikkeldraad te vervaardigen als basis. In 1881 kreeg Leon Bekaert het patent op het cirkelvormige prikkels of kroontjes te draaien tussen de metaaldraad. Dit was oorspronkelijk thuisarbeid, maar werd vanaf 1886 in de opgerichte bedrijfsgebouwen vervaardigd. Rond 1900 is Bekaert in Zwevegem de op één na grootste fabriek, met een verdubbeling van de capaciteit en de oprichting van nieuwe fabriekshallen, en de aansluiting op het spoorwegnet. Tijdens de Eerste en de Tweede Wereldoorlog werden de fabriek en de werkhuizen zwaar beschadigd, maar telkens terug heropgebouwd en verder uitgebreid.³

De zone rondom de fabrieksgebouwen werd overal voorzien van verharde wegen, terwijl het terrein hiervoor vermoedelijk bestond uit akker- of grasland. In functie van de bouw van de fabriekshallen en de aanleg van de wegen, zal het terrein aangepast zijn, afgegraven, genivelleerd en / of opgehoogd.

Recent werden bovengrondse en ondergrondse structuren op de site gesloopt en na afloop werd het terrein genivelleerd. In het kader van de plannen voor de nieuwbouw, werd de ondergrond op grote schaal gesaneerd. Hierover zijn uitgebreide rapporten ter beschikking van DEME Environmental Contractors nv (zie bijlage).

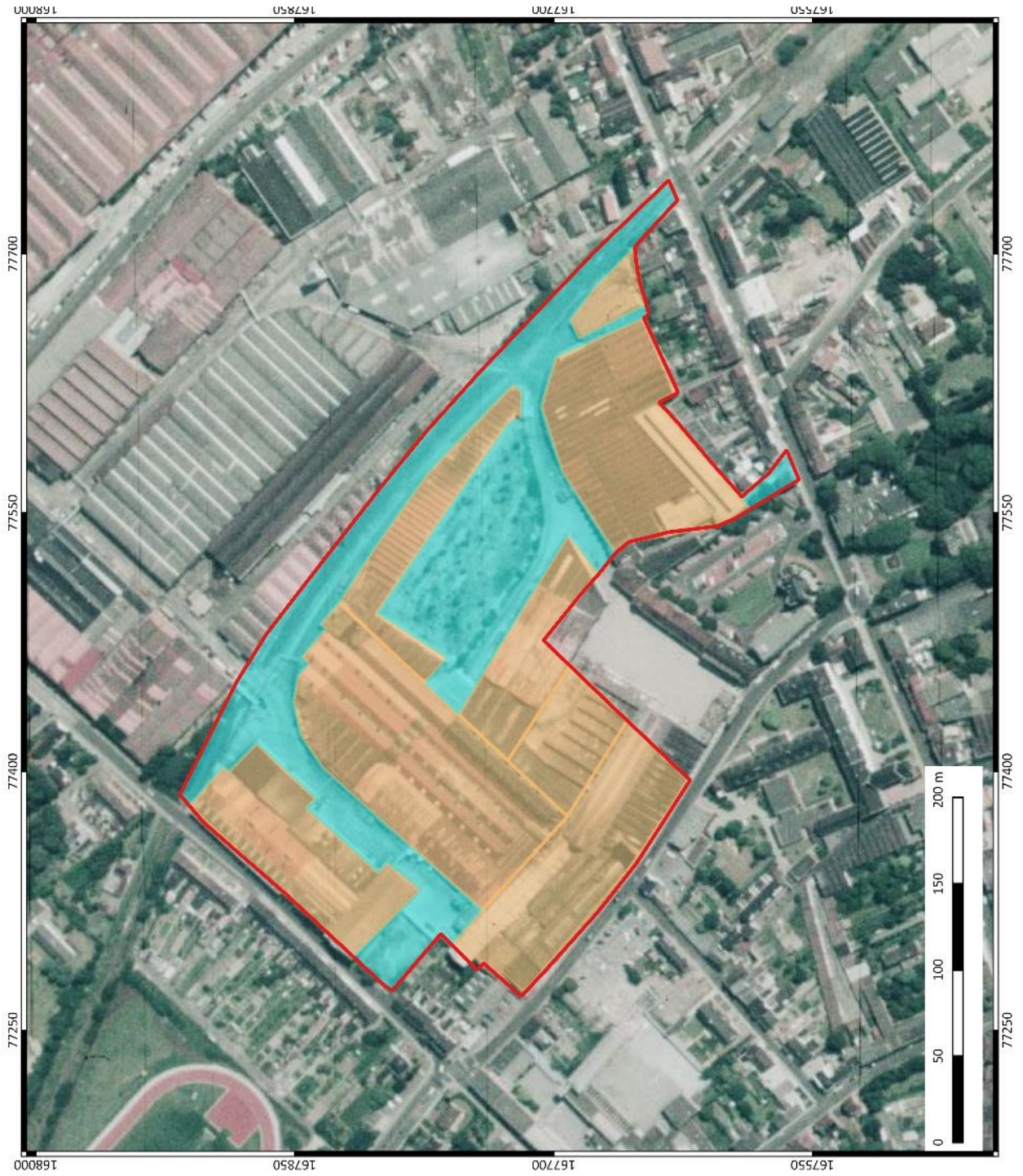
Deze ingrepen zullen de mogelijk aanwezige archeologische resten in de ondergrond verstoord hebben. De huidige verstoringen zijn duidelijk zichtbaar op de recente orthofoto (Figuur 1 en Figuur 2).

² Inventaris Onroerend Erfgoed 2016f

³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016f

Figuur 1: Huidige situatie op de site ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem

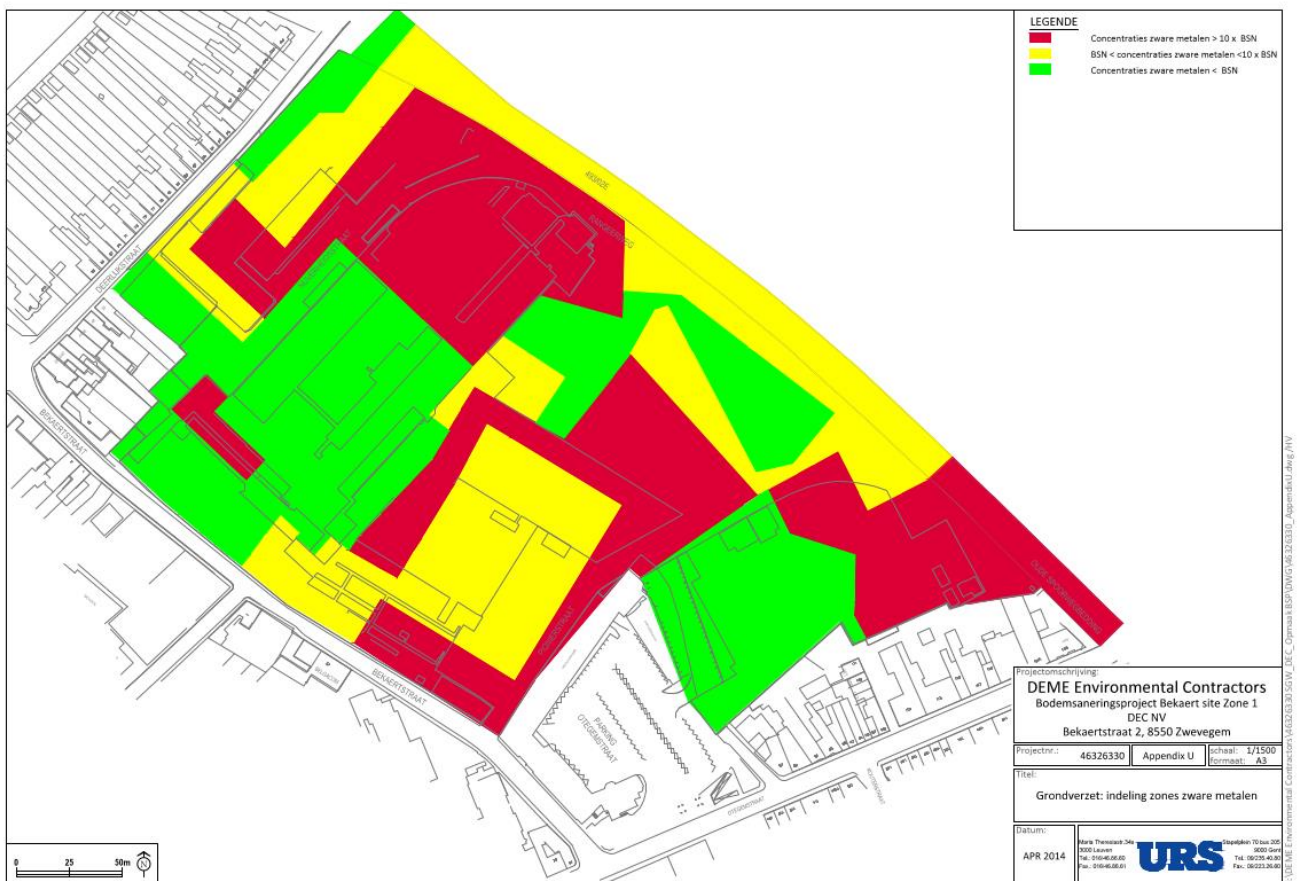
<p>BAAC</p> <p>ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE</p>	<p>Zwevegem Bekaertsite</p> <p>Projectgebied met gelinkende verstoringsen</p>	<p>Projectnummer BAAC: 2016-391</p> <p>Projectcode bureauonderzoek: 2016F135</p>	<p>Legende</p> <p> Projectgebied</p> <p> Verharding</p> <p> Bebouwing</p>	<p></p> <p>30/06/2016</p>
	<p>Projectnummer BAAC: 2016-391</p> <p>Projectcode bureauonderzoek: 2016F135</p>			<p>0 50 100 150 200 m</p>

Figuur 2: Situatieschets op de site ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem vóór de afbraakwerken

Verontreiniging en sanering

Het terrein was grotendeels sterk verontreinigd (en diende derhalve voorafgaand aan de bouwwerkzaamheden grootschalig gesaneerd te worden. Hierbij werden delen van het terrein opgehoogd om contact met de verontreinigde lagen te voorkomen. Andere, minder sterk verontreinigde delen, werden afgegraven (Figuur 4). In totaal werd ruim 28.000m³ grond afgegraven en verzet.⁴

In Figuur 5 is een afbeelding uit het saneringsrapport opgenomen ter illustratie. Voor een grotere, beter leesbare versie van het plan wordt verwezen naar de bijlage (zie voetnoot in figuurbijschrift). Wat wel al op de figuur duidelijk is, is dat vrijwel over het gehele terrein afgravingen ten behoeve van de sanering zijn gebeurd. De rood gearceerde delen zijn diep afgegraven voor de aanleg van kelders. Gezien de diepe verontreiniging is dat volledig gebeurd in het kader van de saneringswerken. Plaatselijk werd hiervoor 2,5 – 3,2 m grond afgegraven. In de overige sterk tot zeer sterk verontreinigde delen van het terrein (rood en groen in Figuur 3) werd na afgraven van de bovenste lagen verontreinigde grond een laag geotextiel geplaatst. Daarbovenop werd schone grond aangebracht. Onder het geotextiel is dus nog verontreinigde tot zwaar verontreinigde grond aanwezig.⁵ Diepere of uitgebreidere bodemingrepen zijn dan ook niet gepland door de opdrachtgever.

Figuur 3: overzicht verontreinigde zones naar mate van verontreiniging. Oorspronkelijk plan in bijlage saneringsrapport⁶

⁴ Meire 2016; p. 30 e.v.

⁵ Meire 2016

⁶ URS Belgium bvba 2014, p. 3668 in PDF

Figuur 4: overzicht ophoging en afgraving ten behoeve van de bodemsanering. Rood is ophoging huidig maaiveld, groen verlaging. Oorspronkelijk plan in bijlage⁷

⁷ URS Belgium bvba 2014, p. 3667 in PDF

Toekomstige situatie

De geplande werken voorzien de realisatie van nieuwbouwwoningen en appartementen, ondergrondse parkings, gemeenschapsvoorzieningen, commerciële ruimtes en grote groene zones, en de daarmee gepaard gaande grondwerken. Hiervoor werden de huidige fabrieksgebouwen gesloopt en de ondergrond gesaneerd. De geplande nieuwbouw is weergegeven in Figuur 6 en Figuur 7. In Figuur 8 zijn ter illustratie twee snedes opgenomen. Grotere, duidelijker leesbare versies van deze en alle beschikbare snedes zijn opgenomen in de bijlage met de bouwplannen.⁹

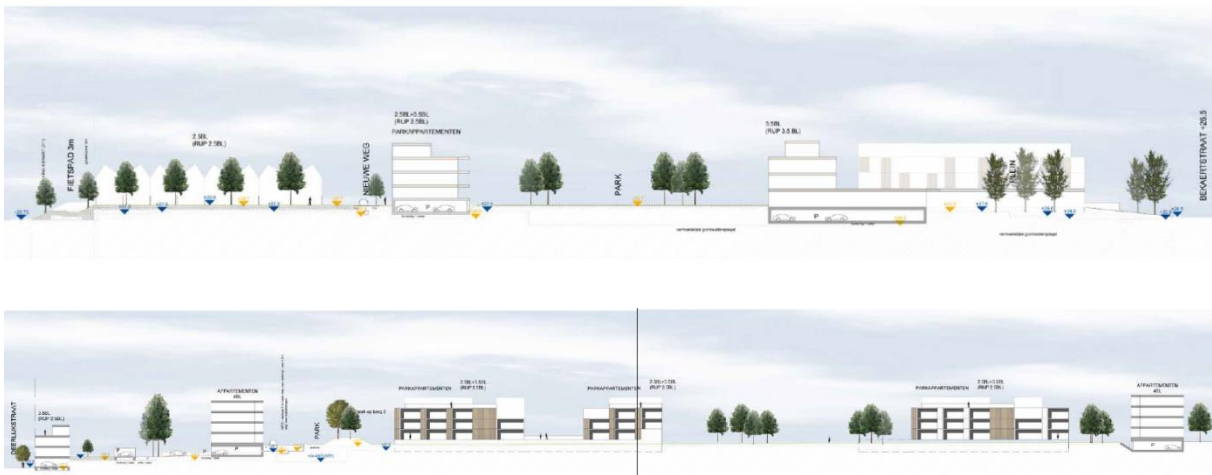

Figuur 6: Weergave van de geplande verkaveling (uitsnede door BAAC, oorspronkelijk plan in bijlage)

⁹ BUROII & ARCHI+I 2016

Figuur 7: Grondplan van de aannemer met de geplande werken

Figuur 8: twee snedes ter illustratie. Alle snedes en plannen zijn opgenomen in de bijlage van de opdrachtgever¹⁰

1.3.4 Randvoorwaarden

Vanwege het feit dat het terrein grotendeels verstoord is door saneringswerken en bovendien de afgravingen al hebben plaatsgevonden in het kader van de saneringswerken betreft het hier een archeologienota zonder ingreep in de bodem. Dit houdt in dat, zoals gesteld in het programma van maatregelen, geen ingreep in de bodem uitgevoerd wordt.

¹⁰ BUROII & ARCHI+I 2016

1.4 Strategie en werkwijze

Het doel van het bureauonderzoek is de formulering van een archeologische verwachting van de onderzoekslocatie. Deze verwachting wordt opgesteld op basis van gekende landschappelijke, geologische, archeologische, historische en geografische bronnen.

Een eerste stap bij het formuleren van een archeologische verwachting onderzoekslocatie, is deze te situeren binnen een breder landschappelijk-historisch kader. Hierbij wordt beroep gedaan op de gekende geografische en archeologische literatuur en de Centrale Archeologische Inventaris, evenals het Geoportaal van Onroerend Erfgoed..

De basis van de desktopstudie bestaat verder uit een historische studie van de onderzoekslocatie en zijn directe omgeving. Hierbij worden de gekende archeologische, historische en geologische/geografische vakliteratuur over de onmiddellijke omgeving van het plangebied geconsulteerd. Aansluitend wordt een uitgebreide cartografische analyse van de onderzoekslocatie uitgevoerd. Volgende kaarten werden opgezocht en geanalyseerd:

Administratieve en geografische kaarten:

- GRB/kadasterkaart
- Topografische kaart
- Orthofoto
- Tertiairgeologische kaart
- Quartairgeologische kaart
- Bodemkaart
- Bodemgebruikskaart
- Potentiële-bodemosiekaart

Hierbij moet worden opgemerkt dat de bodemgebruikskaart feitelijk niet geschikt is voor bestudering op perceelsniveau. In de begeleidende tekst op de website van AGIV staat het volgende: *'De informatie die door deze datasets gegeven wordt is kleinschalig. Dit heeft een belangrijke implicatie. De informatie die men haalt uit een groter gebied zoals bijvoorbeeld een provincie of het volledige Vlaamse gewest zal nauwkeuriger zijn dan de informatie die men tracht te halen uit bijvoorbeeld een bepaalde buurt. Dit wordt duidelijk wanneer ingezoomd wordt in het digitale bestand. Naarmate de kaart steeds meer vergroot wordt zal op een bepaald moment de samenhang tussen de verschillende bodemgebruikstypes verdwijnen. Het is dan ook sterk aan te raden deze kaart niet te gebruiken voor lokale studies. De informatie die hieruit gehaald wordt, is onzeker.'*¹¹ De kaart werd toegevoegd omdat ze vereist wordt in de Code van Goede Praktijk, maar moet met de nodige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

¹¹ https://download.agiv.be/Producten/Detail?id=12&title=Bodembedekkingsbestand_opname_2001

Historische en archeologische kaarten:

- CAI-kaart
- Ferrariskaart
- Atlas der Buurtwegen/Popp-kaart
- Vandermaelen-kaart

De CAI-kaart wordt weergegeven met het grootschalig referentiebestand als onderkaart. De onmiddellijke omgeving rondom wordt op de Ferraris-, Atlas der Buurtwegen, Popp- en Vandermaelenkaart besproken. De beschrijving gebeurde onder meer op basis van de legende uit *België in kaart*¹². Indien er een bijzondere locatie op te merken is, wordt deze, indien mogelijk, vernoemd bij naam en uitgebreider beschreven. De historische en archeologische kaarten worden gebruikt om een historisch-archeologische interpretatie van de locatie te bekomen.

De geomorfologische kaart werd niet geconsulteerd aangezien deze niet bestaat voor het plangebied.

Er werden geen externe specialisten betrokken bij dit onderzoek en geen wetenschappelijke advisering ingewonnen door derden.

2 Assessment Bureauonderzoek

In dit hoofdstuk wordt een overzicht gegeven van de beschikbare kennis inzake bodemkunde, geomorfologie, historie en archeologie, met betrekking tot de onderzoekslocatie en de omgeving. Deze informatie vormt de basis voor de archeologische verwachting van het onderzoeksgebied.

2.1 Methoden en technieken

Het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem bestaat enkel uit een uitgebreid bureauonderzoek. Daarom is een assessment van de vondsten, de stalen en de conservatie hier niet van toepassing.

VONDSTEN

Niet van toepassing

STALEN

Niet van toepassing

CONSERVATIE

Niet van toepassing

SPOREN

Niet van toepassing

¹² Beyaert et al

2.2 Assessment onderzoeksgebied

Hieronder volgt een assessment van de onderzoekslocatie, met een tekstuele beschrijving van de landschappelijke ligging van het projectgebied, inclusief aardkundige en hydrografische situering. Verder worden ook grondgebruik en fysisch-geografische gegevens vermeld, geïllustreerd met kaarten.

2.2.1 Landschappelijke en bodemkundige situering

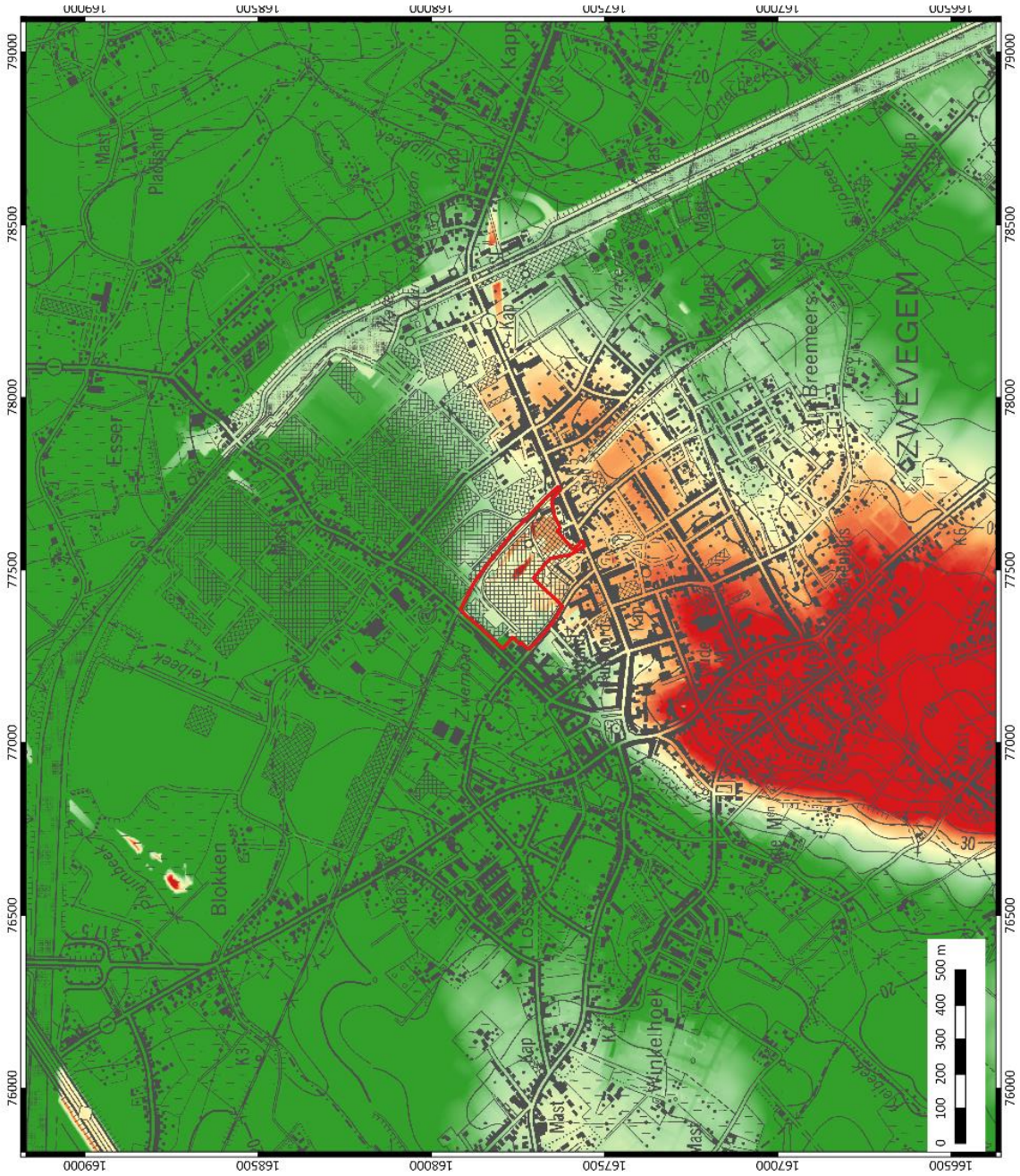
2.2.1.1 Topografische situering

De exacte locatie van het plangebied is weergegeven op Figuur 9. Het onderzoeksgebied is gelegen aan de Bekaertstraat te Zwevegem, vlakbij het centrum. De gemeente Zwevegem is sinds 1977 gefusioneerd met de deelgemeenten Heesters, Moen, Otegem en Sint-Denijs, en het is de tweede grootste gemeente in het arrondissement Kortrijk, in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen. Geologisch hoort het gebied bij zandlemig Vlaanderen. In het noorden wordt Zwevegem begrensd door Harelbeke en Deerlijk, terwijl de westelijke grens gevormd wordt door Kortrijk en Zwevegem in het zuiden grenst aan Spiere-Helkijn. Het grondgebied wordt enerzijds doorsneden door de rijksweg N8, Kortrijk-Oudenaarde, en anderzijds het kanaal Kortrijk-Bossuit, de verbinding tussen Leie en Schelde.^{13 14} De omgeving rond het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 24m + en 32m + TAW.¹⁵

¹³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a.

¹⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b.

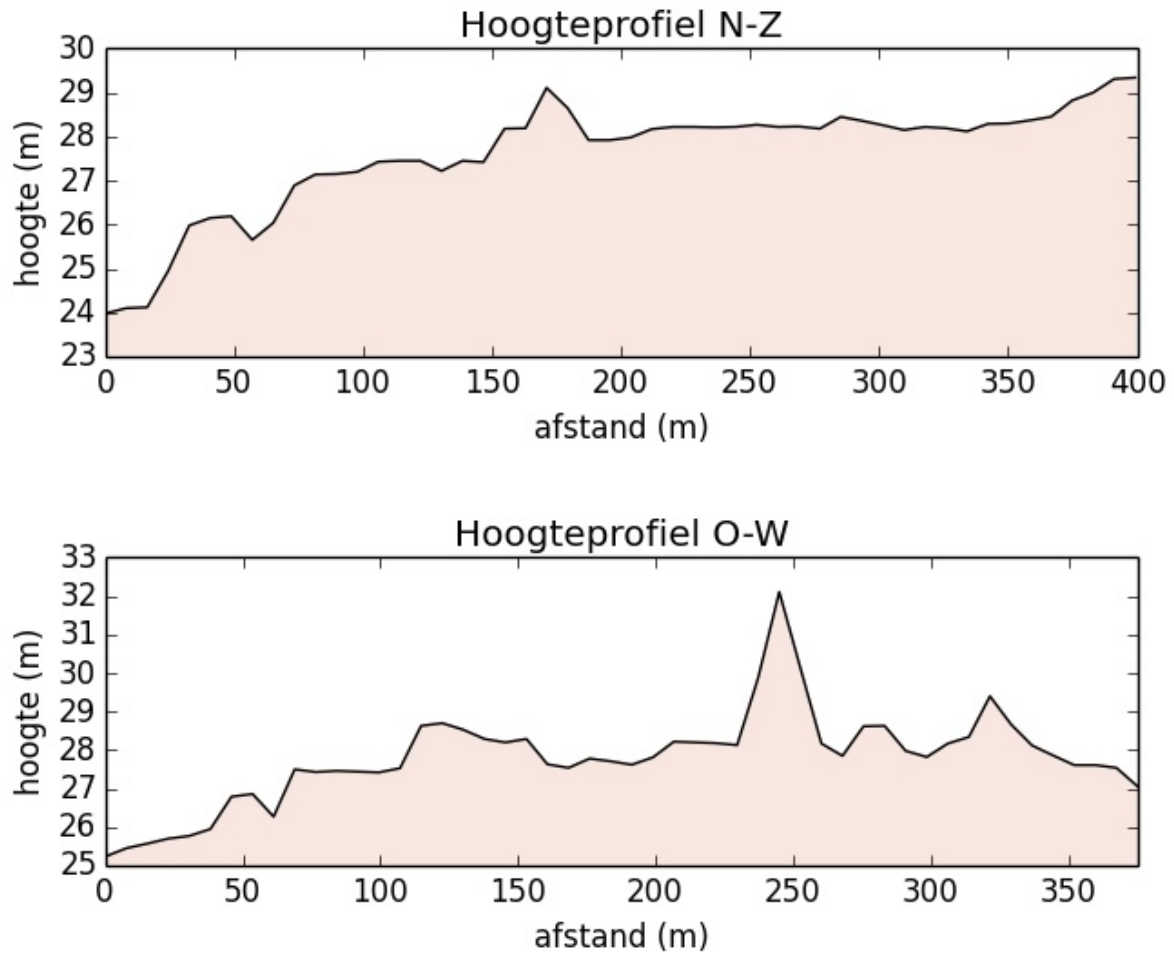
¹⁵ AGIV 2016a.

 <p>BAAC ARCHEOLOGIE EN BOUWHISTORIE</p>	<p>Zwevegem Bekaertsite Plangebied op DHM</p>	<p>Projectnummer BAAC: 2016_391 Projectcode bureaunonderzoek: 2016-L15</p>	<p>Legende</p> <ul style="list-style-type: none"> Projectgebied 23.00 m TAW 25.50 m TAW 28.00 m TAW 30.50 m TAW 33.00 m TAW 	<p style="text-align: right;">30/06/2016</p>
	<p>Projectnummer BAAC: 2016_391 Projectcode bureaunonderzoek: 2016-L15</p>			

Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)¹⁶

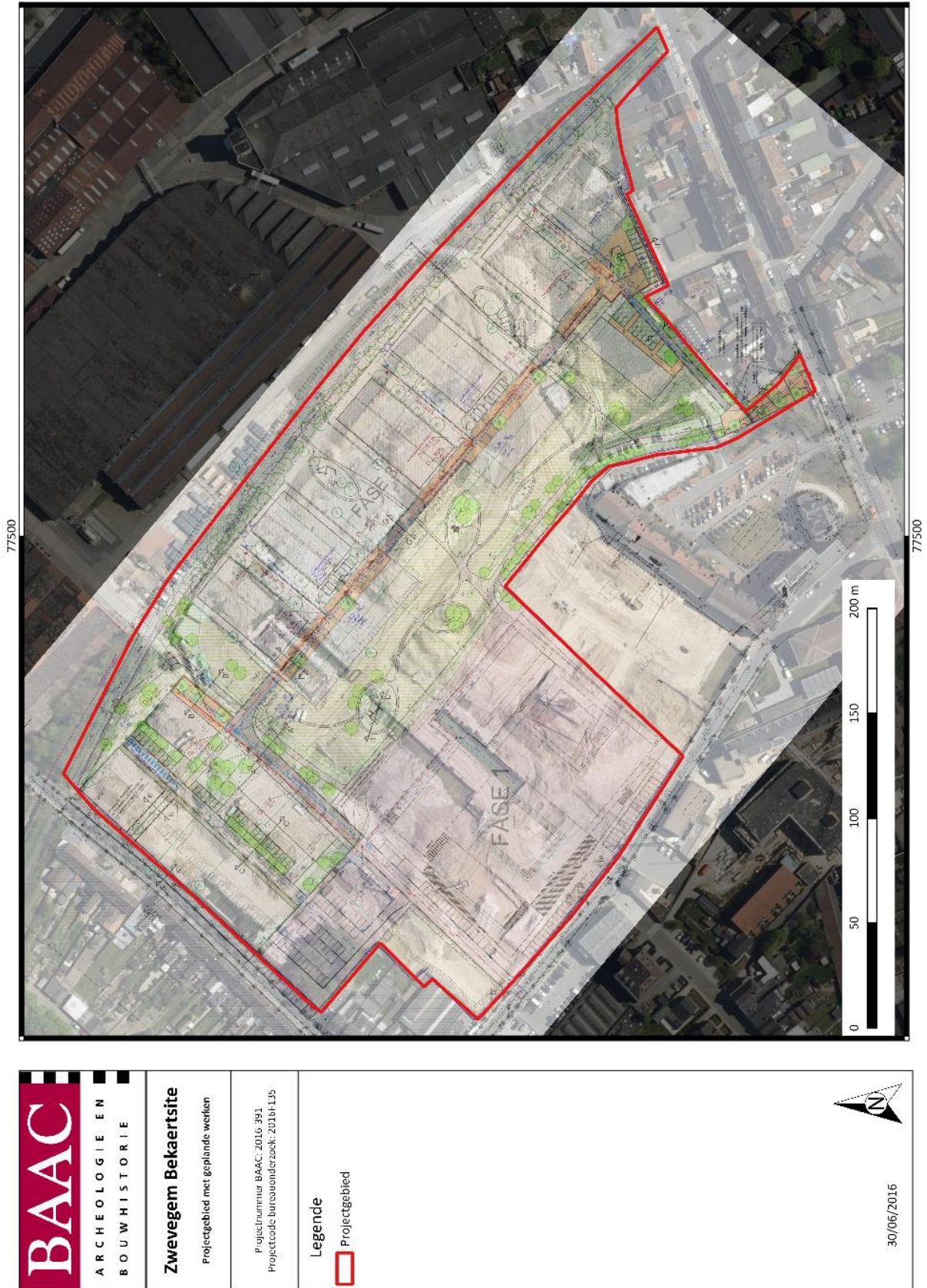
¹⁶ AGIV 2016a.

Figuur 10: Hoogteverloop terrein¹⁷

Het onderzoeksgebied heeft een totale oppervlakte van ca. 7,3 ha. Momenteel is het plangebied braakliggend, aangezien de oude industriegebouwen werden gesloopt en het terrein gesaneerd. Hier zullen nieuwbouwwoningen opgericht worden en een nieuwe wegenis met een groene zone aangelegd worden.

¹⁷ AGIV 2016a.

Figuur 11: Orthofoto van de huidige situatie met de afbakening van het plangebied (rood) en de projectie van de toekomstige situatie

2.2.1.2 Geologie en landschap

2.2.1.2.1 Algemeen

Het onderzoeksterrein bevindt zich in Zwevegem en maakt deel uit van het arrondissement Kortrijk, in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen, tussen de Leie en de Schelde, en heeft een licht golvend reliëf. De heuvels behoren tot de uitlopers van de Vlaamse Ardennen en de West-Vlaamse heuvels, terwijl de zuidelijke helft van de gemeente behoort tot de Scheldevallei. Het licht heuvelachtig landschap heeft hoogteverschillen tussen 17m en 62m, en wordt doorsneden door verschillende waterlopen (Keibeek, Kasteelbeek, Lettenhofbeek, Otterbeek en Slijpbeek). De hoogste punten van de gemeente bevinden zich aan de waterscheidingslijn die, van noordoosten naar zuidwesten, over een heuvelkam met voornamelijk vruchtbare leemgrond loopt. Terwijl er in de lager gelegen gebieden zandlemiger stroken aanwezig zijn. De gemeente heeft nog verschillende (sommige eeuwenoude) bosrelicten (Grandval- en Kooigembos in Sint-Denijs, Banhoutbos in Heestert, Orveytbos in Moen).^{18,19}

Het huidige landschap wordt gedomineerd door twee grote rivieren, de Leie en de Schelde. Langsheen de Leie en haar beken is een opvallend brede vlakte. De vlakte van de Leie wordt van haar huidige alluviale vlakte gescheiden door een duidelijk in landschap zichtbare steilrand. Zowel de vlakte van de Leie als de vlakte van de Schelde maken deel uit van de Vlaamse vallei, die morfologisch gekenmerkt wordt door een relatief vlak landschap. Het meest opvallend is het sterk golvend gedeelte van de Vlaamse Ardennen, in het zuidoosten, waar verschillende toppen zich boven de 100m situeren. De hoogste toppen bestaan uit de *Formatie van Diest* die, met de typische ijzerzandsteenbanken, zeer resistent bleek tegen erosie. Het gebied tussen de Leie en de Schelde is een golvend landschap. De waterscheidingskam tussen beide rivieren wordt gevormd door de topzone, die loopt van Bellegem over Ootegem, Tiegem via Wortegem-Knock naar Kruishoutem. Het gebied in het noordwesten heeft een licht golvend reliëf.²⁰

Binnen het karteringsgebied worden de volgende pedologische grondsoorten onderscheiden: *zand-*, *lemige zand-*, *licht zandleem-*, *zandleem-* en *leemgronden*. Op de bodemassociatiekaart zijn voor het karteringsgebied de volgende aanwezig: de *associatie van het Vlaams zandgebied*, de *associatie van het lemig-zandgebied*, de *associatie van het zandleemgebied*, de *associatie van het vochtig leemgebied* en de *associatie van het Zuidvlaams heuvelland*.²¹

De volgende afzettingen zijn zichtbaar aan het oppervlak: de Pleistocene eolische afzettingen, de Tardiglaciale en Holocene fluviatiele afzettingen, het Tardiglaciaal en Holocene colluvium, de Tardiglaciale en Holocene eolische afzettingen.²²

2.2.1.2.2 Paleogeen en Neogeen (Tertiair)

Op basis van de *Databank Ondergrond Vlaanderen*²³ wordt binnen het plangebied het tertiair substraat gevormd door het *Lid van Moen (KoMo)*. Het bestaat uit grijze klei tot silt, is kleihoudend, met kleilagen en nummulites planulatus.²⁴ In de omgeving van het onderzoeksgebied is ook enerzijds het tertiair substraat *Lid van Aalbeke (KoAa)* aanwezig. Dit bestaat uit donkergrijze tot blauwe klei, met glimmers. Anderzijds is er ten zuiden van het plangebied de *Formatie van Tielt (Tt)*, bestaande uit grijsgroen zeer fijn zand tot silt en het is kleihoudend.²⁵

¹⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a.

¹⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b.

²⁰ Bogemans F. 2007

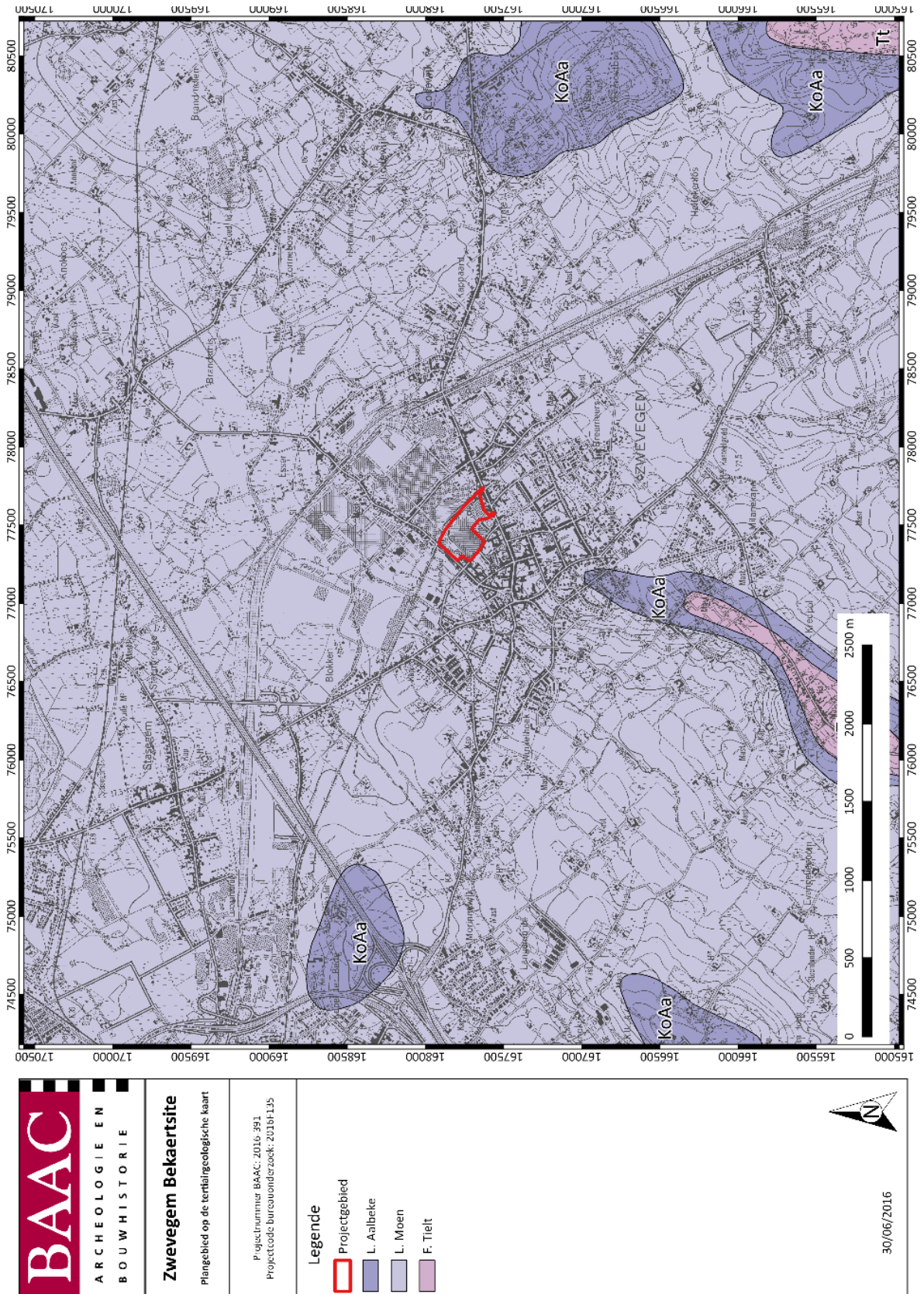
²¹ Bogemans F. 2007

²² Bogemans F. 2007

²³ DOV Vlaanderen, 2016a.

²⁴ DOV Vlaanderen, 2016a.

²⁵ DOV Vlaanderen, 2016a.

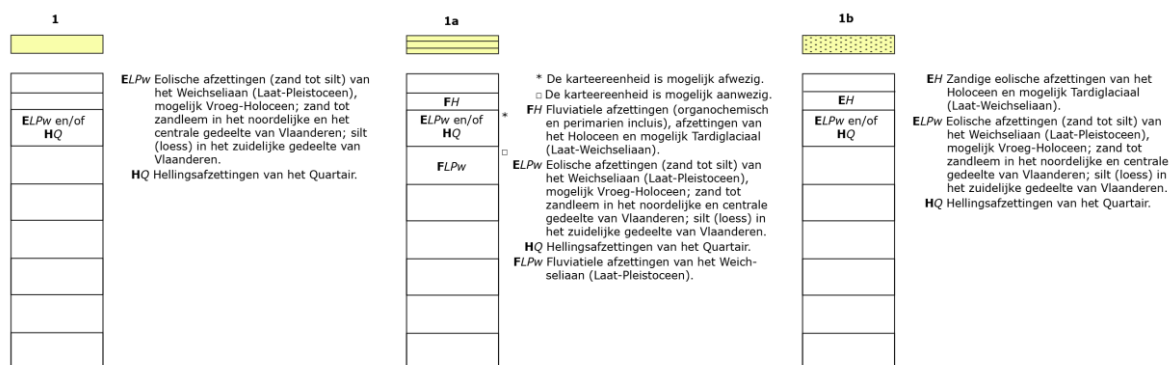

Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart²⁶

²⁶ DOV Vlaanderen, 2016a.

2.2.1.2.3 Quartair

Volgens de *quartairgeologische kaart* zijn er voor het plangebied geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 1*). Op de kaart is te zien dat er eolische afzettingen (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) voorkomen.²⁷ Er zijn Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 1a*) en Holocene en/of Tardiglaciale eolische afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie (*type 1b*).²⁸ Op de kaart is te zien dat er fluviatiele afzettingen (FH) zijn. Daaronder bevinden zich eolische afzettingen (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) en fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw) (*type 1a*).²⁹ Verder zijn er zandige eolische afzettingen (EH), met daaronder eolische afzettingen van het Weichseliaan (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) (*type 1b*).³⁰

Figuur 13: Kenmerken van de quartairgeologische kaart specifiek voor het plangebied³¹

Ten zuiden van het plangebied zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciale afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 2*). Op de kaart is te zien dat er eolische afzettingen (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) voorkomen.³² Er zijn Holocene en/of Tardiglaciale fluviatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 2a*).³³ Op de kaart is te zien dat er fluviatiele afzettingen (FH) zijn. Daaronder bevinden zich eolische afzettingen (ELPw) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (HQ) en fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan (FLPw) (*type 2a*).³⁴

²⁷ DOV Vlaanderen, 2016a.

²⁸ DOV Vlaanderen, 2016a.

²⁹ DOV Vlaanderen, 2016a.

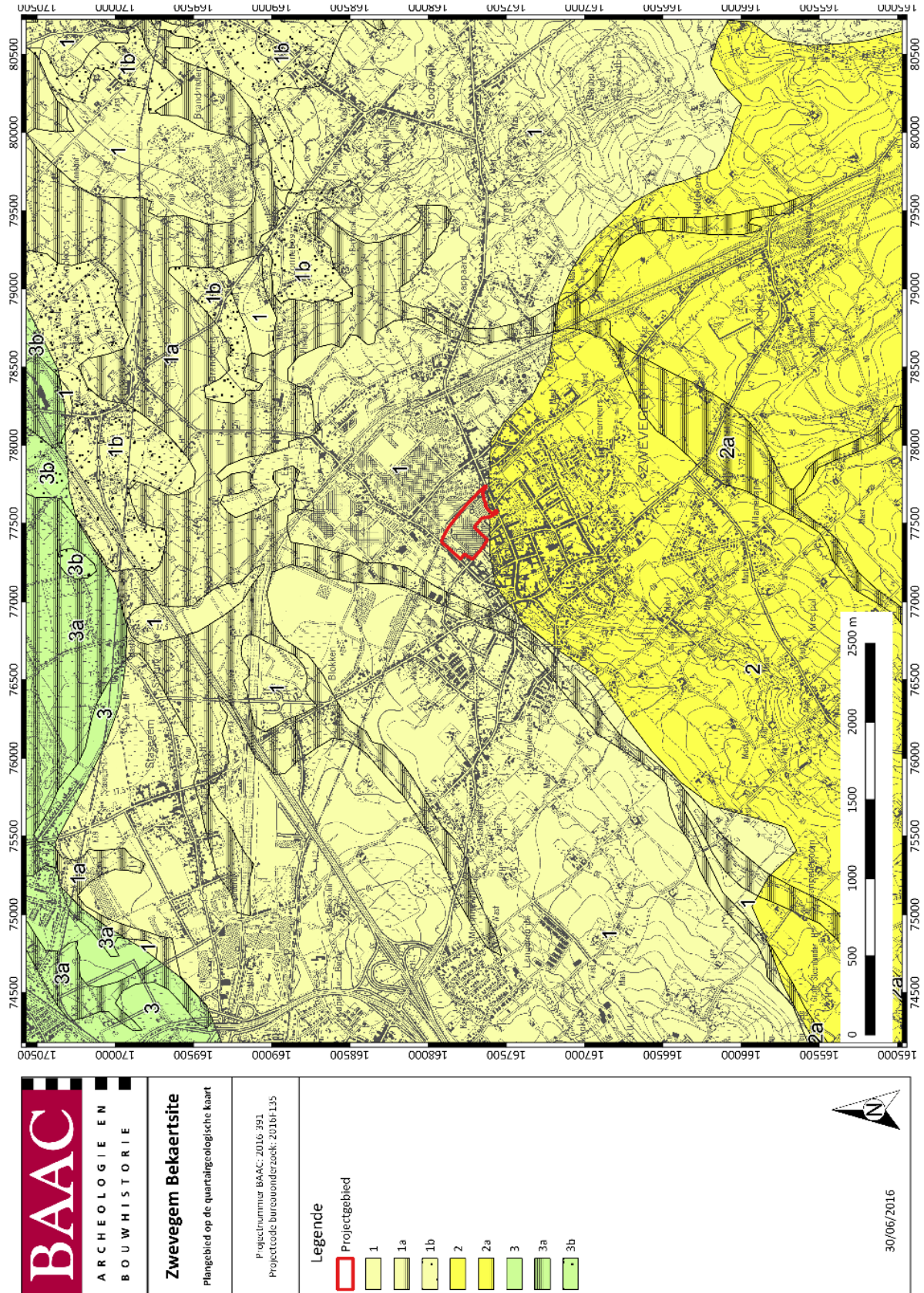
³⁰ DOV Vlaanderen, 2016a.

³¹ DOV Vlaanderen, 2016a.

³² DOV Vlaanderen, 2016a.

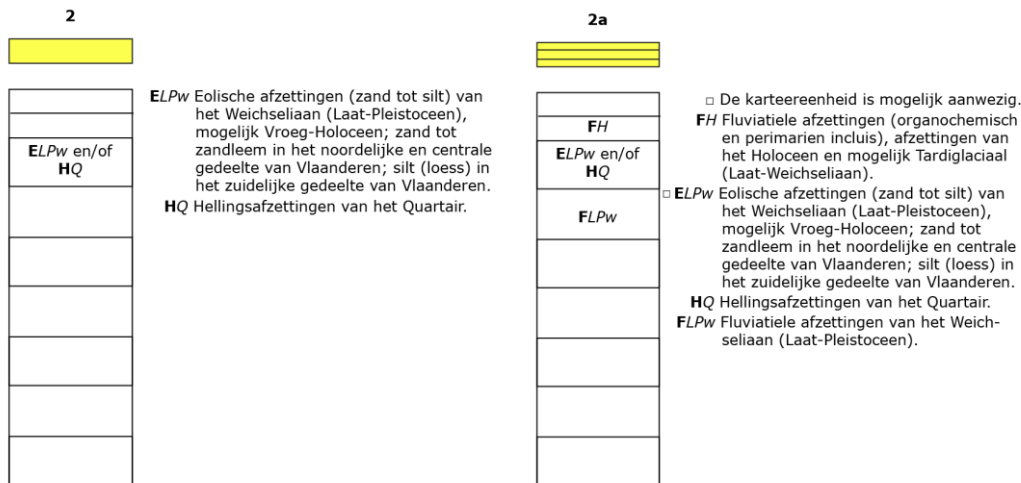
³³ DOV Vlaanderen, 2016a.

³⁴ DOV Vlaanderen, 2016a.

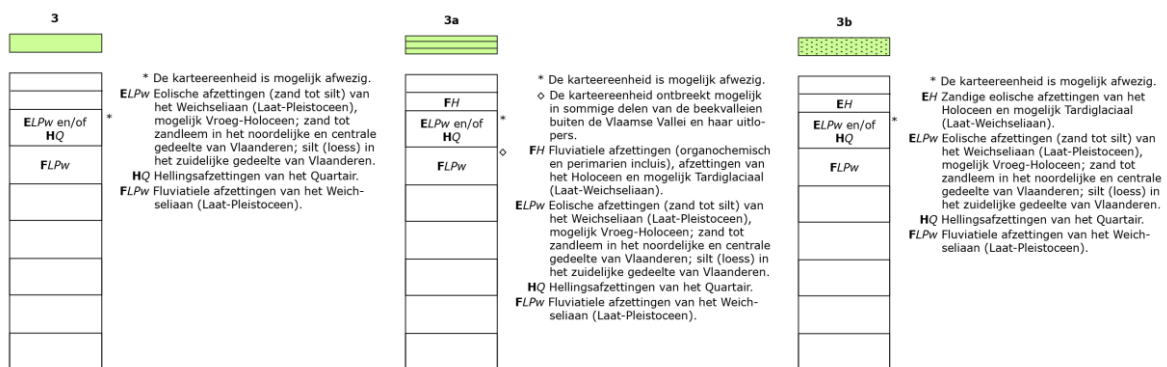
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:200.000³⁵

³⁵ DOV Vlaanderen, 2016a.

Figuur 15: Kenmerken van de quartairgeologische kaart in de (ruime) omgeving van het plangebied³⁶

Ten noorden van het onderzoeksgebied zijn er geen Holocene en/of Tardiglaciaal afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 3*). Op de kaart is te zien dat er eolische afzettingen van het Weichseliaan (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) voorkomen en fluviaatiele afzettingen (**FLPw**).³⁷ Daarnaast zijn er Holocene en/of Tardiglaciaal fluviaatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 3a*). Op de kaart is te zien dat er fluviaatiele afzettingen (**FH**) aanwezig zijn. Daaronder komen eolische afzettingen van het Weichseliaan (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) voor en fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (**FLPw**). Verder zijn er ook er Holocene en/of Tardiglaciaal fluviaatiele afzettingen bovenop de Pleistocene sequentie aanwezig (*type 3b*). Op de kaart is te zien dat er zandige eolische afzettingen (**EH**) aanwezig zijn. Daaronder komen eolische afzettingen van het Weichseliaan (**ELPw**) en/of hellingsafzettingen van het Quartair (**HQ**) voor en fluviaatiele afzettingen van het Weichseliaan (**FLPw**).³⁸

Figuur 16: Kenmerken van de quartairgeologische kaart in de (ruime) omgeving van het plangebied³⁹

³⁶ DOV Vlaanderen, 2016a.

³⁷ DOV Vlaanderen, 2016a.

³⁸ DOV Vlaanderen, 2016a.

³⁹ DOV Vlaanderen, 2016a.

2.2.1.2.4 Bodem

Op de *bodemkaart van Vlaanderen*⁴⁰ is te zien dat het plangebied niet gekarteerd is omdat het in bebouwd gebied ligt (**OB**). Ten noorden en noordwesten van het plangebied zijn er verschillende bodemtypes aanwezig; **Lca**, matig droge zandleembodem met textuur B horizont, **Lcp**, matig droge zandleembodem zonder profiel, **Lda**, matig natte zandleembodem met textuur B horizont, **Ldc**, matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, **Ldp**, matig natte zandleembodem zonder profiel, **Lep**, natte zandleembodem zonder profiel, **ON**, kunstmatige gronden, opgehoogde gronden, **OT**, kunstmatige gronden, sterk vergraven gronden, **Pbc(h)**, droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, **Pcc(h)**, matig droge licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, **Pdc**, matig natte licht zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont, **Pdp**, matig natte licht zandleembodem zonder profiel.⁴¹

Verder ten oosten en ten zuiden van het plangebied zijn de volgende bodemtypes aanwezig; **Lda**, matig natte zandleembodem met textuur B horizont, **Ldp**, matig natte zandleembodem zonder profiel, **Lep**, natte zandleembodem zonder profiel, **Lep**, natte zandleembodem zonder profiel.⁴²

Op de *Bodemosiekaart*⁴³ is te zien dat er voor het onderzoeksgebied geen gegevens ter beschikking zijn. De dichtstbijzijnde gekarteerde terreinen hebben een zeer diverse potentiële erosiegraad.

Op de *Bodemgebruikkaart*⁴⁴ is te zien dat de onderzoekslocatie hoofdzakelijk in het gebied *industrie- en handelsinfrastructuur* ligt, waarvan het grootste deel van het gebied wordt bedekt door artificiële structuren. Deze infrastructuur (gebouwen, loodsen, ...) hebben een industriële of handelsfunctie. In het centrale deel van het plangebied is een zone aangeduid, *akkerbouw*, een bodem die gebruikt wordt in een of ander rotatiesysteem waarbij jaarlijks gewassen worden geoogst, inclusief braakland. Het onderzoeksgebied is omgeven door de zone *andere bebouwing*, waarvan het grootste deel bedekt wordt door structuren, met gebouwen, wegen en artificiële oppervlakten met groene zones en open bodem (tussen 30% en 80% is verhard).⁴⁵

⁴⁰ AGIV 2016b.

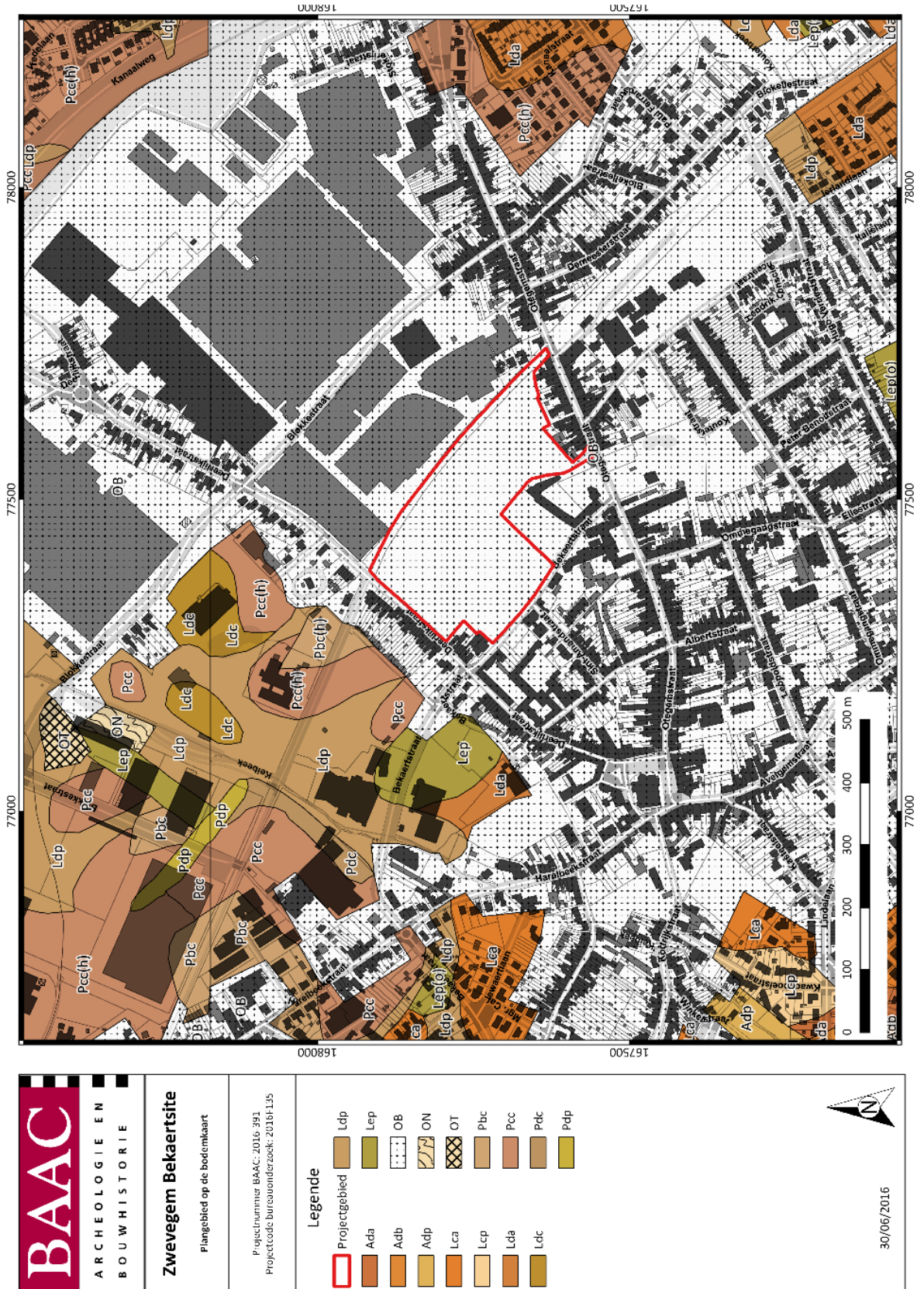
⁴¹ AGIV 2016b.

⁴² AGIV 2016b.

⁴³ AGIV 2016b.

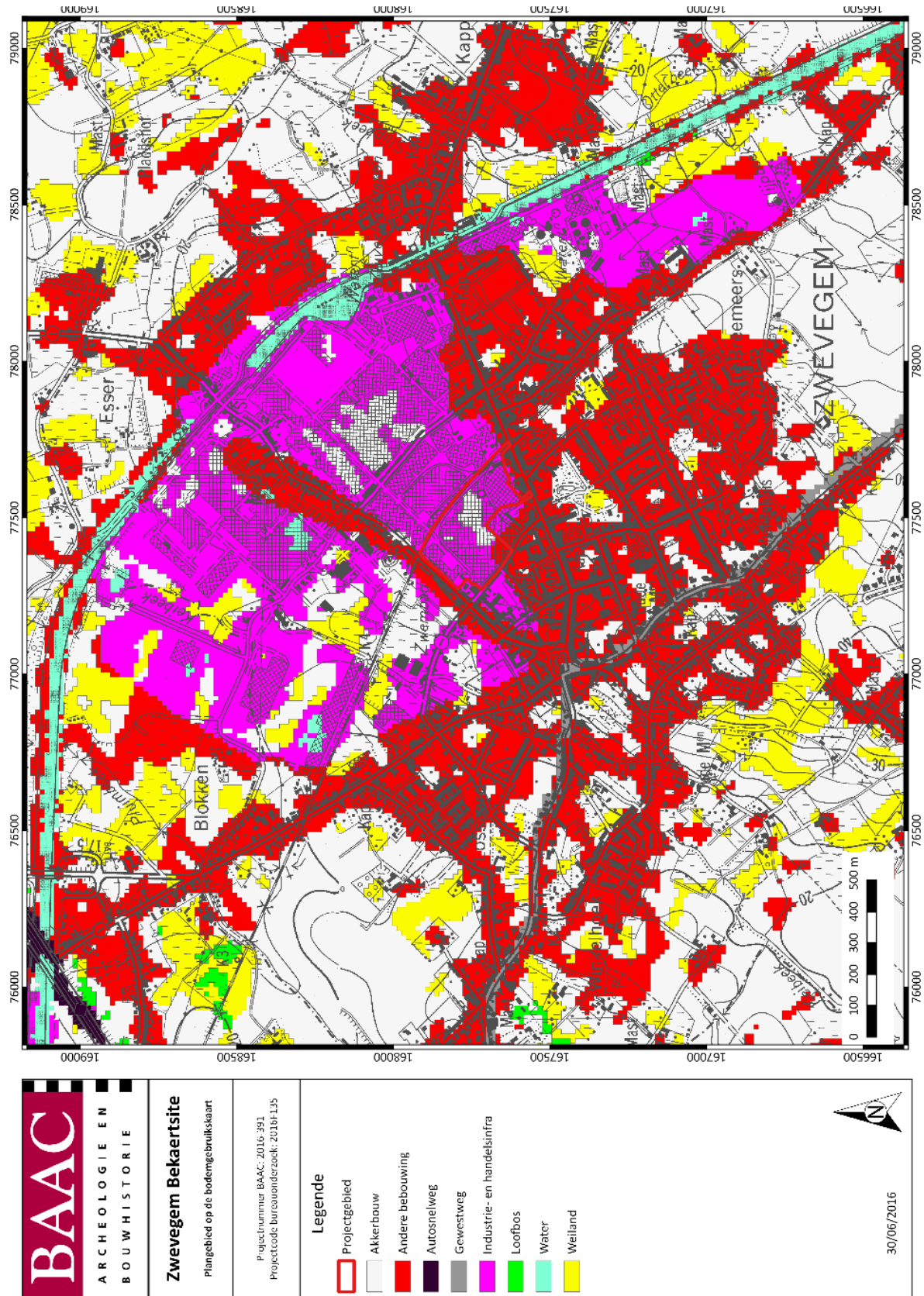
⁴⁴ AGIV 2016b.

⁴⁵ AGIV 2016b.

Figuur 17: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen⁴⁶

⁴⁶ AGIV 2016b.

Figuur 19: Situering onderzoeksgebied op de bodemgebruikskaart van Vlaanderen⁴⁸

⁴⁸ AGIV 2016b

2.2.2 Historiek

Het onderzoeksgebied ligt in de fusiegemeente Zwevegem, sinds 1977 samengesteld uit de centrumgemeente Zwevegem, en de deelgemeenten Heesters, Moen, Otegem en Sint-Denijs. Het is de tweede grootste gemeente van het arrondissement Kortrijk, in het zuidwesten van de provincie West-Vlaanderen.^{49 50}

De streek in/rond Zwevegem kent een lange geschiedenis, doordat Zwevegem tussen de Leie en de Schelde ligt en een vruchtbare bodem heeft. In Otegem werden mesolithische silex afslagen aangetroffen van ca. 8000 v.C. en in Sint-Denijs zijn bewoningssporen teruggevonden van ca. 3000 v.C. Tijdens de Romeinse periode maakte Zwevegem deel uit van het *Civitas Menaporium*, met Kassel (Duitsland) als hoofdplaats. In 1783 werd een Romeinse muntschat gevonden (locatie onbekend) uit eind 2^e eeuw / begin 3^e eeuw n.C. Verder is er ook de Gallo-Romeinse en ijzertijdsite op de grens met Kooigem (Kortrijk) en de Romeinse en vroegmiddeleeuwse site in Heestert aan de Blinde Kapel.^{51 52}

De oudste vermelding van de huidige kernen van de gemeente dateren van 988 (Moen), 998 (Otegem), 1048 (Heestert, 1130 (Sint-Denijs) en 1063 (Zwevegem), als "*Sueueghem*". "*(capella) Sueueghem*" is terug te vinden in een opsomming van geschonken goederen door gravin Adela, vrouw van de Franse koning Filips I, wanneer hij, op vraag van de graaf van Vlaanderen, de stichting van de Harelbeekse Sint-Salvatorkapittel bekrachtigde. De naam Zwevegem is afkomstig van "*Swibinga-heim*", wat "*woonplaats van de lieden van Swibo*" betekent, een Germaanse aanvoerder.^{53 54}

Tijdens het Ancien Régime behoorde Zwevegem op administratief vlak toe tot de Kasselrij van Kortrijk, die onderverdeeld was in vijf roeden, en Zwevegem behoorde tot de roede van Harelbeke. Op het grondgebied van de parochie waren een 40-tal heerlijkheden verspreid, van minstens vijf verschillende leenhoven. De twee belangrijkste waren *Ter Kerken of Zwevegem-Dendermonds*, afhankelijk van het kasteel en leenhof van Ingelmunster en *het Hof en Kasteel van Zwevegem of Ten Kastele*, ressorteerde onder het grafelijke kasteel van Kortrijk. Welke van de twee de dorpsheerlijkheid was, is niet duidelijk, gezien het complexe eigendomsverhaal, waarbij beide heerlijkheden ook lange tijd in het bezit waren van dezelfde heer. Achtereen volgens waren onder andere de families van Steenhuize, van Halewijn, de Berghes.⁵⁵ Een van de adellijke heren van Zwevegem was Frans van Halewijn (ca.1521-1583), die onder meer gezant was van Margaretha van Parma en gouverneur van Mechelen. In de godsdienstoorlogen koos hij de kant van de Spaanse kroon en schreef zijn "*Mémoires sur les troubles de Gand*".⁵⁶ In 1665 werden de landerijen en de heerlijkheid van Zwevegem tot graafschap verheven door Karel, koning van Castilië. Beide heerlijkheden komen in 1686 in handen van Louis-Joseph de Harchies de Ville d'Estrepy en in 1717 onder de familie van Nassau, de laatste feodale heren van Zwevegem. In 1752 werd het kasteel afgebroken.⁵⁷

Tot 1801 behoorde de parochie tot het bisdom Doornik, vervolgens ressorteerde ze onder Gent en vanaf 1834 onder Brugge. Vanaf 1063 is het patronaat van de kerk in handen van Sint-Salvatorkapittel van Harelbeke. Van de Romaanse kerk, vermoedelijk driebeukig met recht afgesloten koor, bleef enkel de onderbouw van de toren bewaard tot de 12^e eeuw. In het midden van de 16^e eeuw werd deze kerk grotendeels vervangen door een gotische hallekerk.⁵⁸

⁴⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016a

⁵⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁵¹ Gemeente Zwevegem 2016

⁵² Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁵³ Gemeente Zwevegem 2016

⁵⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁵⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁵⁶ Gemeente Zwevegem 2016

⁵⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁵⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

Eind 16^e eeuw, tijdens de godsdienstoorlogen, werd de streek regelmatig geplunderd, onder andere door de onmiddellijke nabijheid van de strategisch belangrijke forten van Avelgem en Outrijve. Ook tijdens de Negenjarige Oorlog (1688-1697) werd de gemeente zwaar geplunderd, wanneer troepen door de streken trokken en ook de pest eiste veel slachtoffers. In 1695 werd er dwars door de parochie een nieuwe verdedigingslinie aangelegd door de Fransen, als onderdeel van een ruimere defensieve linie gericht tegen de invallen en de invasies vanuit de Spaanse Nederlanden: het *Pré Carré-verdedigingsstelsel*.⁵⁹

Het Oostenrijkse bewind (1713-1792/93) was een periode van herstel en relatieve welvaart, onder andere herkenbaar in een verhoogde bouwactiviteit (vergroten van de kerk, verbouwen van hoevees...) en verbetering van het wegennet (aanleg steenweg tussen Kortrijk en Oudenaarde).⁶⁰

In tegenstelling tot de eerste periode van de Belgische onafhankelijkheid (ca. 1835-1850), die gekenmerkt werd door een zware plattelandscrisis, de misoogst van aardappelen (1845), daaropvolgende hongersnood en epidemieën... als reactie op de trage bevolkingsgroei werden weef- en kantscholen opgericht. In de 2e helft van de 19e eeuw nam de bevolking toe en werden verschillende kloostergemeenschappen met een onderwijzende en verzorgende functie opgericht.⁶¹

De 15e-eeuwse Milanenkapel werd in 1847 afgebroken en vervangen door een neogotische kapel, naar het ontwerp van Jean Baptist (de) Béthune, in opdracht van Baron Félix de Béthune. De architect werd beschouwd als de belangrijkste protagonist van de neogotische stijl in België. Zwevegem had een groot aantal molens op het grondgebied (*Molen te Wulfsberghe, Losschaertmolen of Devroe's molen, molen te Sweveghem of Oude molen, molen Degryse, Raapbreekmolen, Knockmolen, Slypemolen, Mortiers molen, Stenen molen of Klockenmolen*).⁶²

Onder impuls van Napoleon, die het continent onafhankelijk wilde maken van de aanvoer van koloniale rietsuiker, was er een toename van de suikerbietenenteelt, in het begin van de 19^e eeuw, met het hoogtepunt na 1830-1840. De gebouwen worden na falen overgekocht door de weverij *La Flandre*. Landbouw bleef de belangrijkste bron van inkomen. Daarnaast was er de aanwezigheid van lokale kleinschalige industrieën zoals brouwerijen en stokerijen.⁶³

Vanaf 2e helft van 19e eeuw werd de economische ontsluiting van de gemeente gestimuleerd door nieuwe infrastructuurwerken (uitbreiding wegennet, uitgraven kanaal Bossuit-Kortrijk, aanleg spoorweglijn Kortrijk-Avelgem-Ronse) en de oprichting van de eerste fabrieken, o.a staaldraadtrekkerij *Tréfilerie Leon Bekaert* en (mechanische) weverijen. De toenemende economische ontwikkeling van de streek en de daaraan gekoppelde nood aan energie leidde in 1912-1913 tot de bouw van een elektriciteitscentrale langs het kanaal Bossuit-Kortrijk, door de Société d'Electricité de l'Ouest de la Belgique.⁶⁴

Na de Eerste Wereldoorlog bleven de metaalverwerkende nijverheid en de textielindustrie toenemen, ook na de Tweede Wereldoorlog, na de heropbouw van de elektriciteitscentrale en de bruggen over het kanaal. De na-oorlogse periode kenmerkte zich door een grote lokale tewerkstelling en de groei van Zwevegem vanuit verschillende groeikernen, met de oprichting van verschillende (deel)parochies.⁶⁵

⁵⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁶⁰ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁶¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁶² Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁶³ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁶⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

⁶⁵ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016b

De *Bekaertstraat* is gelegen in het noorden van het centrum van Zwevegem, loopt van de Otegemstraat naar de Kortrijkstraat, met een sterk gebogen tracé en een zeer verschillend uitzicht. Het eerste deel van de straat wordt gekarakteriseerd door de bedrijfsgebouwen van de firma Bekaert (oost) en de gebouwen van het OCMW (west). Terwijl de straat tussen de Deerlijkstraat en de Harelbeekstraat wordt gekenmerkt door de openbare functie, met sportterreinen, zwembad en bibliotheek en op het einde van de straat de woonfunctie primeert met recente villabouw.⁶⁶

In deze *Bekaertstraat* zijn een aantal opmerkelijke gebouwen aanwezig, zoals de *Interbellumwoning*⁶⁷ en de *Dorpswoning*⁶⁸ uit de 1e helft van 20e eeuw. Ter hoogte van het plangebied is er de *Industriële site van N.V. Bekaert*, de fabriekshallen van de staaldraadtrekkerij, in 1880 opgericht door Leon Bekaert, "*Tréfilerie Leon Bekaert*". Dit is uitgegroeid tot een bedrijf van ca. 75 ha.⁶⁹

2.2.3 Cartografische bronnen

Een bijkomende belangrijke bron van informatie is het historisch kaartmateriaal. Op basis van deze oude kaarten kan een beeld worden gegeven van de evolutie van de bebouwing aan de onderzoekslocatie door de eeuwen heen, maar met dien verstande dat de draad slechts kan opgepikt worden vanaf het moment dat de eerste kaarten voor het gebied verschenen. Bovendien is de afwezigheid van bebouwing op deze kaarten geen garantie dat er niets geweest is. In de beginperiode van de cartografie werden voornamelijk grotere nederzettingen en belangrijke bouwwerken zoals stadsomwallingen, kerken, kloosters en kastelen weergegeven en was er geen of weinig aandacht voor de burgerlijke architectuur. Het was vaak niet de bedoeling om de huizen in detail of juist weer te geven. Pas vanaf de 19de eeuw verschijnen de eerste gedetailleerde kadasterkaarten. Een concrete huisgeschiedenis is uit het cartografisch materiaal alleen niet af te leiden. De kaarten kunnen wel ondersteunend werken. Hieronder wordt in een selectie daarvan de ontwikkeling van de onderzoekslocatie weergegeven.

De oudste bruikbare cartografische bron zijn de Ferrariskaarten. Dit is een verzameling van 275 uiterst gedetailleerde topografische kaarten van de Oostenrijkse Nederlanden. Ze zijn opgemaakt tussen 1771 en 1778 onder leiding van Joseph de Ferraris, een generaal bij de Oostenrijkse artillerie en veldmaarschalk in de Oostenrijkse Nederlanden. Het is de eerste systematische kartering van het Belgische grondgebied.⁷⁰ Op de Ferrariskaart is de typische lintbebouwing te zien, bestaande uit burger- en arbeiderswoningen. Dit laatmiddeleeuwse stratenpatroon is nu nog herkenbaar in de kleine dorpskernen van de deelgemeenten. Buiten deze woonkernen is het landelijk gebied gekarakteriseerd door verspreide hoevebouw, waarvan sommige teruggaan tot de 18^e eeuw. Zowel het gesloten type, als het type met losse bestanddelen zijn te zien op de kaart. Ten noordoosten van de dorpskern is de *Historische hoeve "Te Medele"*⁷¹ afgebeeld. Deze hoeve is opgebouwd uit losstaande bestanddelen binnen een dubbele omwalling. In de 20^e eeuw verandert het beeld met de afbraak van aanbouwen en de demping van de omwalling. Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn er verschillende vrijstaande woonstructuren afgebeeld, tussen akkers en velden. Verder is er een hoofd-/verharde-/verhoogde weg afgebeeld. De perceelsgrenzen, afgebakend met haagjes en boompjes, komen grotendeels overeen met de huidige situatie.

⁶⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016c

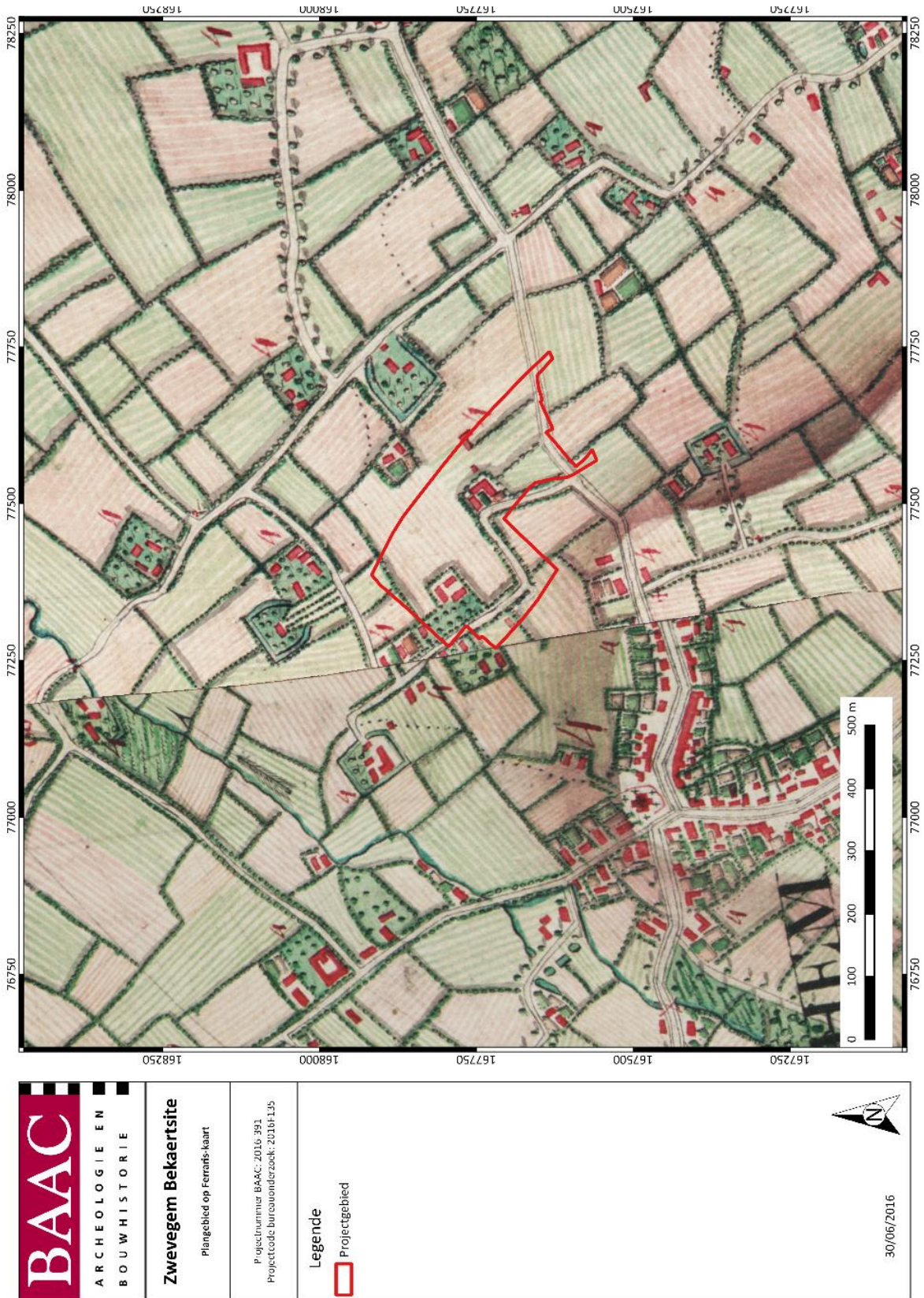
⁶⁷ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016d

⁶⁸ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016e

⁶⁹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016f

⁷⁰ Geopunt 2016a.

⁷¹ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016g

Figuur 20: Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied⁷²

⁷² Geopunt 2016a.

Een volgende bron zijn de Vandermaelenkaarten, die tussen 1795 en 1869 zijn gemaakt door Philippe Vandermaelen. Zijn gedetailleerde (schaal 1:20.000) 'Carte topographique de la Belgique' is tussen 1846 en 1854 gemaakt en bestaat uit 250 folio's.⁷³ Deze kaart geeft ter hoogte van het plangebied een vergelijkbaar beeld als bovenstaande Ferrariskaart. Ook hier is de typische lintbebouwing te zien, met de burger- en arbeiderswoningen. Dit laatmiddeleeuwse stratenpatroon is nu nog herkenbaar in de kleine dorpskernen van de deelgemeenten. Buiten deze woonkernen is het landelijk gebied gekarakteriseerd door verspreide hoevebouw, waarvan sommige teruggaan tot de 18^e eeuw. Zowel het gesloten type, als het type met losse bestanddelen zijn te zien op de kaart. Ten noordoosten van de dorpskern is de *Historische hoeve "Te Medele"*⁷⁴ afgebeeld. Deze hoeve is opgebouwd uit losstaande bestanddelen binnen een dubbele omwalling. In de 20^e eeuw verandert het beeld met de afbraak van aanbouwen en de demping van de omwalling. Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn er verschillende woonstructuren afgebeeld. De perceelsgrenzen, komen grotendeels overeen met de huidige situatie. De weg die op de Ferrariskaart binnen het plangebied werd afgebeeld, ligt nu ten zuiden ervan.

De situatie op de Atlas van de Buurtwegen-kaart uit de 2de helft 19de eeuw (1842-1879)⁷⁵ geeft een vergelijkbaar beeld, met de typische lintbebouwing te zien, bestaande uit burger- en arbeiderswoningen. Dit laatmiddeleeuwse stratenpatroon is nu nog herkenbaar in de kleine dorpskernen van de deelgemeenten. Buiten deze woonkernen is het landelijk gebied gekarakteriseerd door verspreide hoevebouw, waarvan sommige teruggaan tot de 18^e eeuw. Zowel het gesloten type, als het type met losse bestanddelen zijn te zien op de kaart. Ten noordoosten van de dorpskern is de *Historische hoeve "Te Medele"*⁷⁶ afgebeeld. Deze hoeve is opgebouwd uit losstaande bestanddelen binnen een dubbele omwalling. In de 20^e eeuw verandert het beeld met de afbraak van aanbouwen en de demping van de omwalling. Ter hoogte van het onderzoeksgebied zijn er verschillende woonstructuren afgebeeld. De perceelsgrenzen komen grotendeels overeen met de huidige situatie.

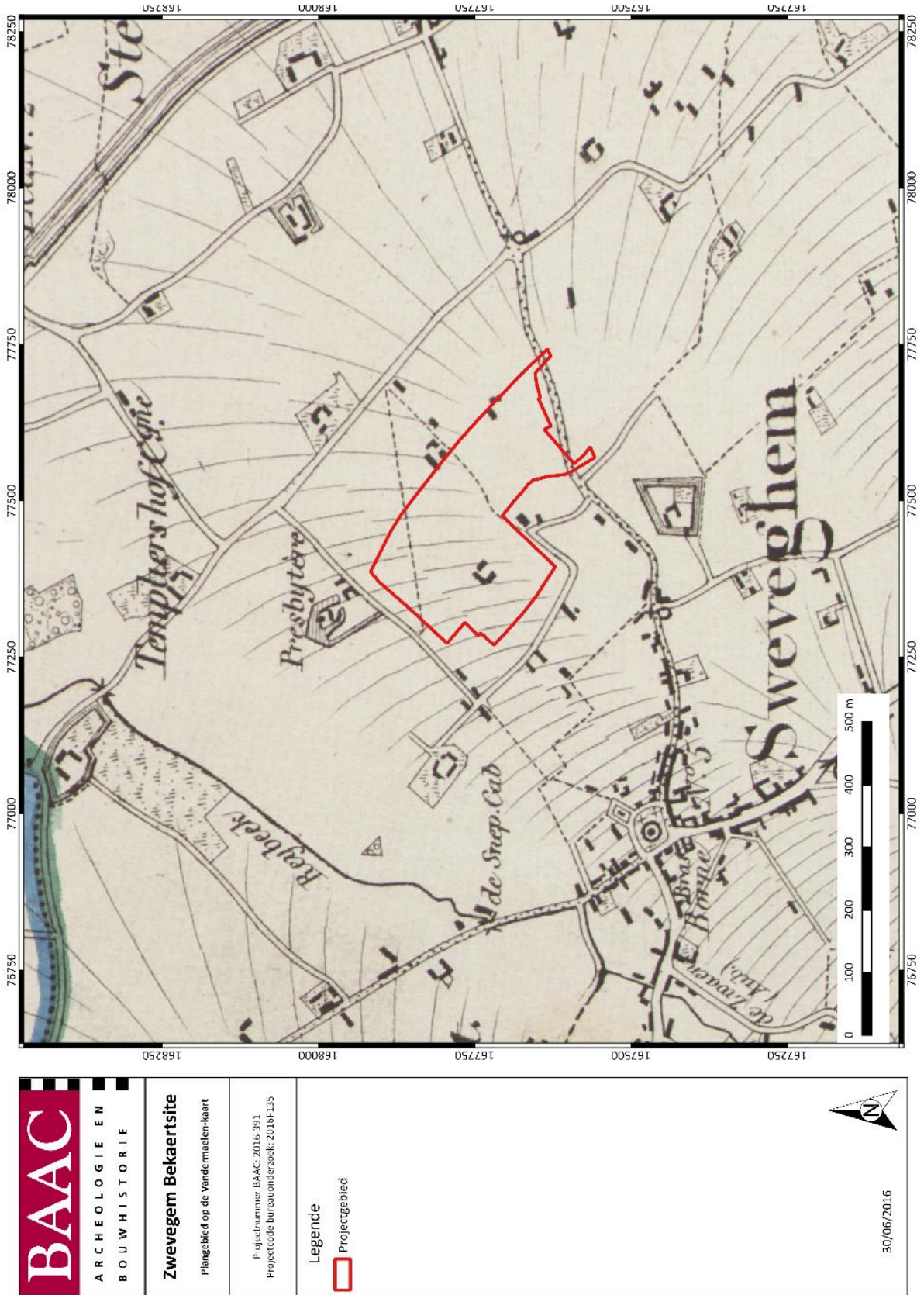
Op de historische kaarten staan bewoning en perceelsgrenzen afgebeeld. Voor het plangebied en in de directe omgeving zijn weinig archeologische waarden gekend. Dit betekent echter niet dat er op basis van de historische gegevens alleen een lage verwachting kan voorop gesteld worden aangezien de ligging van het plangebied op een hoge en droge plaats in het landschap een sterke aantrekkingskracht had voor bewoning en akkerbouw in het verleden.

⁷³ Geopunt 2016a.

⁷⁴ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016g

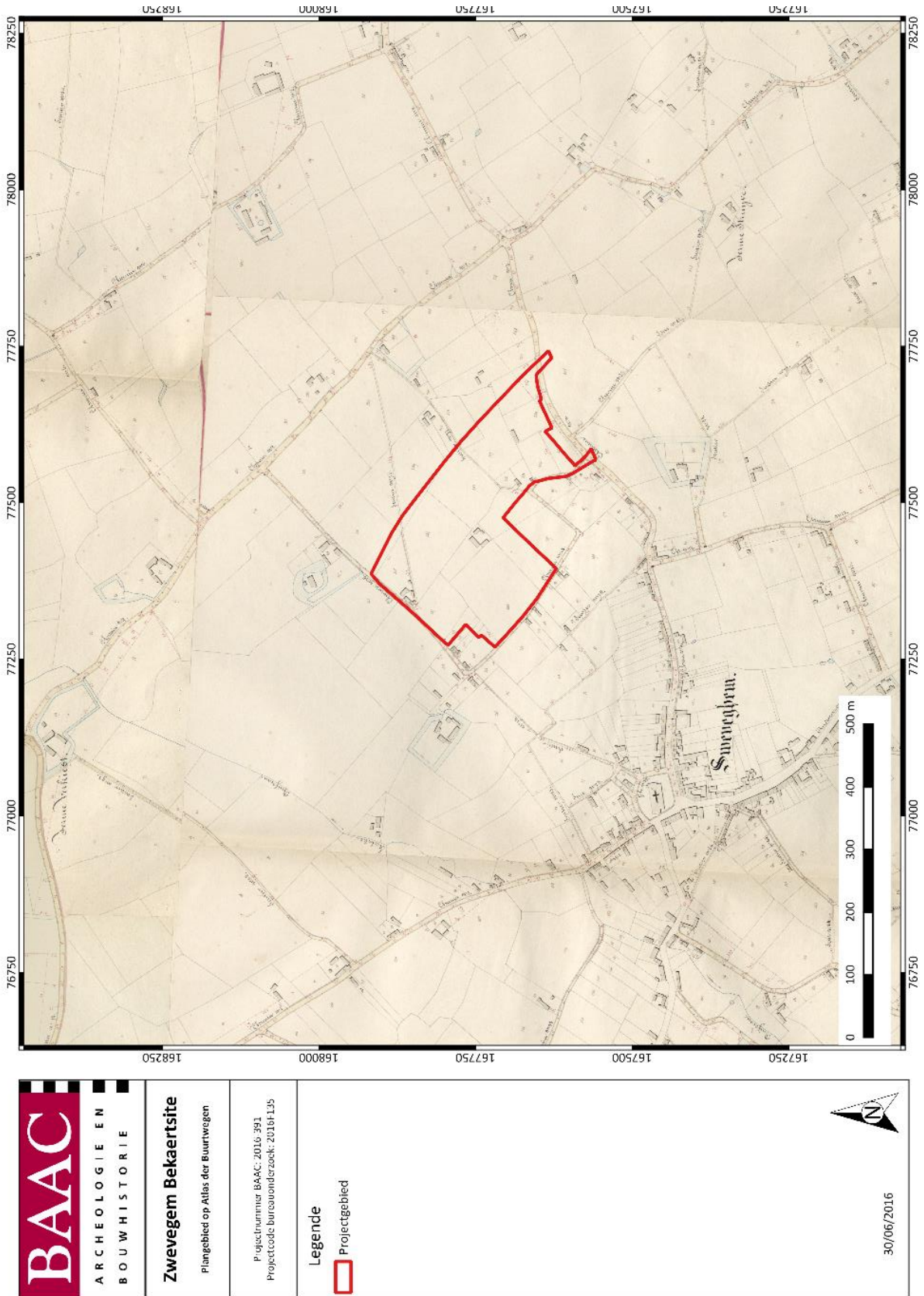
⁷⁵ Geopunt 2016a.

⁷⁶ Inventaris Onroerend Erfgoed 2016g

Figuur 21: Vandermaelenkaart uit 1854 met aanduiding van het plangebied⁷⁷

⁷⁷ Geopunt 2016a.

Figuur 22: Atlas van de Buurtwegen (1842-1879) met aanduiding van het plangebied⁷⁸

⁷⁸ Geopunt 2016.

2.2.4 Archeologische data

De Centrale Archeologische Inventaris (CAI) is een databank van archeologische vindplaatsen in Vlaanderen. Dit overheidsinstrument helpt ons om een inschatting te maken over het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied. Voor het plangebied zelf aan de Bekaertstraat te Zwevegem zijn er geen archeologische waarden gekend (Figuur 23)⁷⁹.

In de omgeving van het projectgebied zijn volgende meldingen van archeologische waarden gekend. Een overzicht in onderstaande tabel⁸⁰:

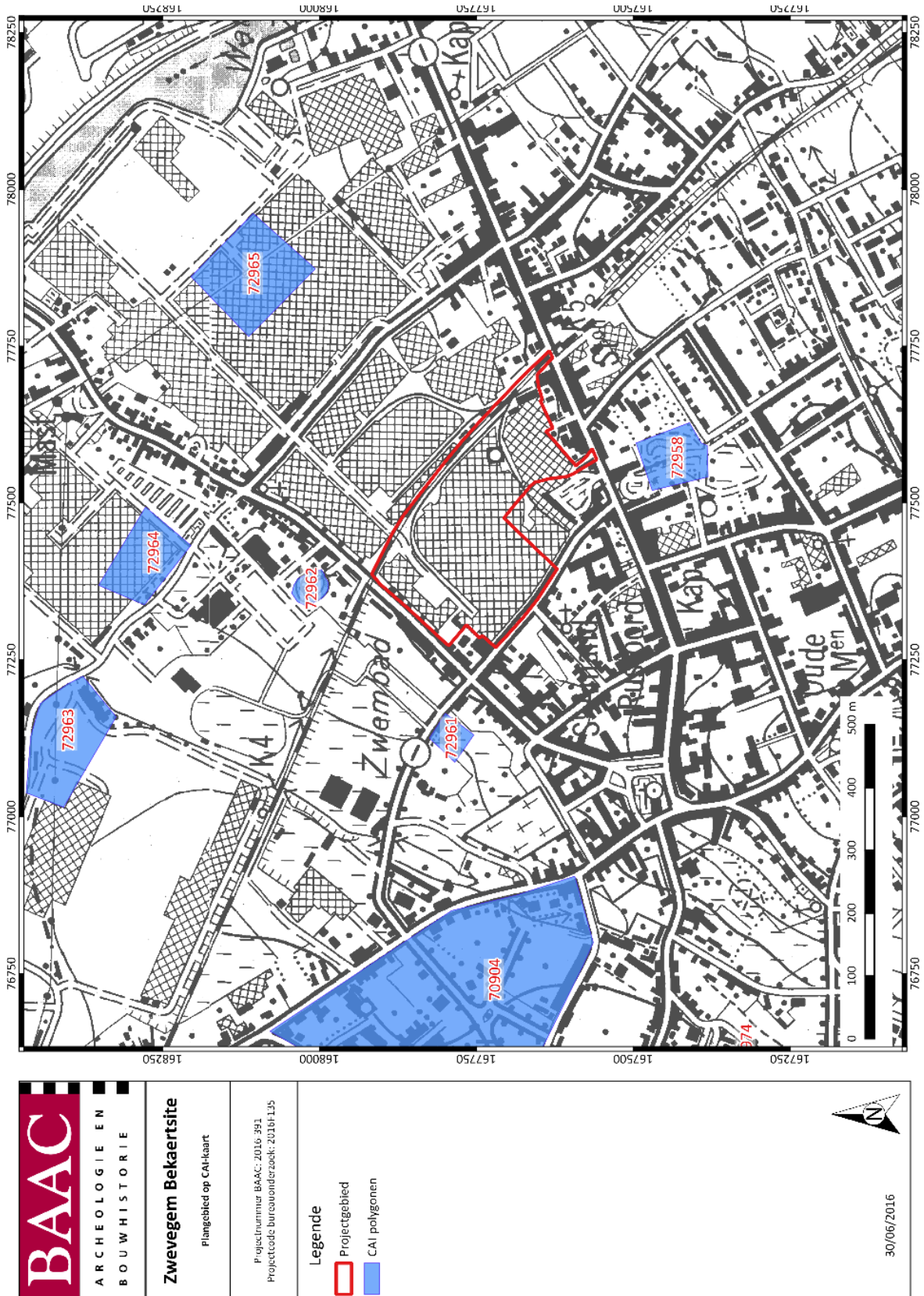
Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied⁸¹

CAI-nummer	Omschrijving
72963	SITE MET WALGRACHT, LATE MIDDELEEUWEN, POPP-KAART CONTINUITEIT, GEBOUWEN EN GRACHT NOG AANWEZIG IN 1850
72964	SITE MET WALGRACHT, LATE MIDDELEEUWEN, POPP-KAART CONTINUITEIT, GRACHT NOG AANWEZIG IN 1850
72962	SITE MET WALGRACHT, LATE MIDDELEEUWEN, POPP-KAART CONTINUITEIT, GRACHT BEWAARD TOT OP HEDEN ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK WIJST ER OP DAT DE SITE TERUG GAAT OP EEN OUDERE OMGRACHTE SITE UIT DE MIDDELEEUWEN (AARDEWERK UIT DE LATE 13 ^E – VROEGE 14 ^E EEUW, 16 ^E EN 18 ^E EEUW)
72965	SITE MET WALGRACHT, LATE MIDDELEEUWEN, POPP-KAART CONTINUITEIT, GRACHT NOG AANWEZIG IN 1850
72961	SITE MET WALGRACHT, LATE MIDDELEEUWEN, POPP-KAART CONTINUITEIT, GRACHT NOG AANWEZIG IN 1850 WEERGEGEVEN OP FERRARIS-KAART ALS OMWALDE HOEVE
72958	SITE MET WALGRACHT, LATE MIDDELEEUWEN, POPP-KAART CONTINUITEIT, GRACHT NOG AANWEZIG IN 1850 OP HET TERREIN STAAT NU HET GEMEENTEHUIS DAT IN OORSPRONG TERUG GAAT OP "KASTEELTJE"
70904	VROEG-ROMEINSE BRANDRESTENGRAVEN GRAF 1: MIN OF MEER RECHTHOEKIGE ASLAAG: MENGELING VAN HOUTSKOOL EN BEENDEREN. 3 IJZEREN NAGELS MET VIERKANTE DOORSNEDE EN ENKELE SCHERFJES VAN BRUINGRIJS, ZACHTGEBAKKEN AARDEWERK; GRAF 2: RECHTHOEKIGE KUIL, IN VULLING HOUTSKOOL, BEENDEREN EN NAGELS; GRAVEN 3 EN 4 VRIJWEL VOLLEDIG VERNIELD, MAAR HUN LIGGING KON NOG VASTGESTELD WORDEN

⁷⁹ Centraal Archeologische Inventaris 2016.

⁸⁰ Centraal Archeologische Inventaris 2016.

⁸¹ Centraal Archeologische Inventaris 2016.

Figuur 23: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving⁸²

⁸² Centraal Archeologische Inventaris 2016.

2.3 Besluit

2.3.1 Archeologische verwachting

Op basis van een historische, cartografische en archeologische analyse voor het projectgebied aan de Bekaertstraat, zijn er aanwijzingen voor de verwachting van tenminste de volgende onroerende structuren en roerende elementen: woonerven / perceelsgreppels / sporen/vondsten.

Het onderzoeksgebied werd niet specifiek bij naam vermeld in de historische bronnen, maar de ligging vlakbij het centrum van Zwevegem is interessant te noemen. Een analyse van de gekende archeologische resten in de omgeving leverde gegevens over de ruimere omgeving rond het onderzoeksgebied. Het gaat om enkele sites met walgracht en een site met Romeinse brandrestengraven.

Voor de oudere perioden (steentijden-metaaltijden-Romeinse periode) is er niets voorhanden wat betreft historische bronnen die relevant zijn voor het onderzoeksgebied. De enige manier om hierover informatie in te winnen is dan ook veldonderzoek. Maar dit enkel op voorwaarde dat de ondergrond niet te sterk verstoord is.

Op basis van de historische gegevens lijkt het bodembestand tot in recente perioden weinig aangetast te zijn. Het bleef gedurende een lange tijd in gebruik als akkers en weilanden. Met de bouw van de fabriekshallen in opdracht van Bekaert op de site werd de ondergrond al danig verstoord en bovendien sterk verontreinigd. Door de recente sloop-, nivellerings- en saneringswerken is de kans op het treffen van archeologische sporen onbestaande.

2.3.2 Potentieel op kennisvermeerdering/afweging noodzaak verder vooronderzoek

In opdracht van Vanhaerents Development nv zal het plangebied ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem verkaveld worden en nieuwbouwwoningen gerealiseerd worden. Hierbij worden eventueel in het plangebied aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd door de graafwerkzaamheden.

De onderzoekslocatie ligt nabij de oude dorpskern van Zwevegem. Op deze locatie was er langdurige bewoning, op basis van de historische kaarten. De afbeelding van woonerven op de historische kaarten maakt het potentieel voor het aantreffen van archeologische waarden groot. Echter, gezien de grootschalige verstoringen op het terrein door de respectievelijke bouw en sloop van de fabrieksgebouwen op het terrein en met name de diepe saneringswerkzaamheden in de bodem (grondverzet meer dan 28.000m³) is de kans dat door verder vooronderzoek met of zonder ingreep in de bodem nog relevante nieuwe gegevens kunnen worden ingewonnen aangaande de archeologische waarde van het terrein onbestaand. Verder vooronderzoek met ingreep in de bodem is dan ook niet nodig.

2.3.3 Samenvatting voor gespecialiseerd publiek

Naar aanleiding van de verkaveling van het plangebied ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht Vanhaerents Development nv een bureauonderzoek opgemaakt. Op het terrein zal door de opdrachtgever nieuwbouwwoningen gerealiseerd worden. De geplande werken impliceren aanzienlijke bodemingrepen die qua omvang een directe bedreiging betekenen voor potentieel aanwezig archeologisch erfgoed. Eens het archeologisch bodemarchief aangetast of vernield wordt, betekent dit een onomkeerbaar informatieverlies.

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de kans groot zou zijn op het aantreffen van intacte archeologische waarden. De geplande bouwwerkzaamheden en de daarmee gepaard gaande graafwerken zullen deze eventueel aanwezige waarden onherroepelijk vernietigen. De verwachte archeologische waarden binnen het plangebied waren onder andere perceelsgreppels, woonstructuren,... op basis van het gegeorefereerde historische kaartmateriaal. Maar met de bouw van de fabriekshallen in opdracht van Bekaert op de site werd de ondergrond al danig verstoord. Door de recente sloop-, nivellerings- en saneringswerken lijkt de kans op het treffen van archeologische sporen onbestaande.

BAAC stelt voor om binnen het onderzoeksgebied geen aanvullend archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem uit te voeren. Dit vooronderzoek zou geen kenniswinst opleveren ten opzichte van het reeds uitgevoerde bureauonderzoek. De opdrachtgever is echter verplicht om tijdens de bouwwerken rekening te houden met de wettelijke archeologische meldingsplicht.

2.3.1 Samenvatting voor breed publiek

Naar aanleiding van de verkaveling van het plangebied ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem heeft BAAC Vlaanderen bvba in opdracht Vanhaerents Development nv een bureauonderzoek opgemaakt. Op het terrein zal door de opdrachtgever nieuwbouwwoningen gerealiseerd worden waardoor de bodem geroerd zal worden. Hoewel uit het bureauonderzoek bleek dat het terrein potentieel archeologische waarden zou kunnen bevatten, bleek eveneens

Uit het bureauonderzoek is gebleken dat de kans groot zou zijn op het aantreffen van intacte archeologische waarden. De geplande bouwwerkzaamheden en de daarmee gepaard gaande graafwerken zullen deze eventueel aanwezige waarden onherroepelijk vernietigen. De verwachte archeologische waarden binnen het plangebied waren onder andere perceelsgreppels, woonstructuren,... op basis van het gegeorefereerde historische kaartmateriaal. Maar met de bouw van de fabriekshallen in opdracht van Bekaert op de site werd de ondergrond al danig verstoord. Door de recente sloop-, nivellerings- en saneringswerken lijkt de kans op het treffen van archeologische sporen onbestaande.

Verder archeologisch onderzoek is in het plangebied dan ook niet nodig.

3 Lijst met figuren

Figuur 1: Huidige situatie op de site ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem	6
Figuur 2: Situatieschets op de site ter hoogte van de Bekaertstraat te Zwevegem vóór de afbraakwerken	7
Figuur 3: overzicht verontreinigde zones naar mate van verontreiniging. Oorspronkelijk plan in bijlage saneringsrapport	8
Figuur 4: overzicht ophoging en afgraving ten behoeve van de bodemsanering. Rood is ophoging huidig maaiveld, groen verlaging. Oorspronkelijk plan in bijlage	9
Figuur 5: uitsnede uit saneringsrapport: uitgravingsdieptes ten behoeve van sanering. Gele nummers zijn de uitgegraven dieptes, blauwe nummers de oorspronkelijke dieptes. Het plan werd hier met name ter illustratie van de omvang van de diepere afgravingen (rode contouren en arcering) weergegeven. Oorspronkelijk en leesbaarder plan in bijlage	10
Figuur 6: Weergave van de geplande verkaveling (uitsnede door BAAC, oorspronkelijk plan in bijlage)	11
Figuur 7: Grondplan van de aannemer met de geplande werken	12
Figuur 8: twee snedes ter illustratie. Alle snedes en plannen zijn opgenomen in de bijlage van de opdrachtgever	12
Figuur 9: Situering van het onderzoeksgebied op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM)	16
Figuur 10: Hoogteverloop terrein	17
Figuur 11: Orthofoto van de huidige situatie met de afbakening van het plangebied (rood) en de projectie van de toekomstige situatie.....	18
Figuur 12: Situering van het onderzoeksgebied op de tertiairgeologische kaart	20
Figuur 13: Kenmerken van de quartairgeologische kaart specifiek voor het plangebied.....	21
Figuur 14: Situering van het onderzoeksgebied op de quartairgeologische kaart schaal 1:200.000 ...	22
Figuur 15: Kenmerken van de quartairgeologische kaart in de (ruime) omgeving van het plangebied	23
Figuur 16: Kenmerken van de quartairgeologische kaart in de (ruime) omgeving van het plangebied	23
Figuur 17: Situering onderzoeksgebied op de bodemkaart van Vlaanderen.....	25
Figuur 18: Situering onderzoeksgebied op de potentiële-bodemerosiekaart van Vlaanderen.....	26
Figuur 19: Situering onderzoeksgebied op de bodemgebruikskaart van Vlaanderen	27
Figuur 20: Ferrariskaart met aanduiding van het plangebied.....	31
Figuur 21: Vandermaelenkaart uit 1854 met aanduiding van het plangebied	33
Figuur 22: Atlas van de Buurtwegen (1842-1879) met aanduiding van het plangebied	34
Figuur 23: CAI-kaart van het onderzoeksgebied met de archeologische vindplaatsen in de omgeving	36

4 Lijst met tabellen

Tabel 1: Archeologische waarden in de CAI in de onmiddellijke omgeving van het plangebied.....	35
--	----

5 Bibliografie

AGENTSCHAP GEOGRAFISCHE INFORMATIE VLAANDEREN (AGIV) 2016: *Basiskaarten, historische kaarten, Digitaal Terrein Model* [online] <http://www.geopunt.be/> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016a: *Zwevegem*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122075> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016b: *Zwevegem*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/122076> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016c: *Bekaertstraat*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/111530> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016d: *Eenvoudige interbellumwoning*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/81375> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016e: *Dorpswoning*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/81376> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016f: *Industriële site van N.V. Bekaert*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80857> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

AGENTSCHAP ONROEREND ERFGOED 2016g: *Historische hoeve "te Medele"*. In Inventaris Onroerend Erfgoed [online] <https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/80858> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

BOGEMANS F. 2007: *Toelichting bij de Quartairgeologische Kaart, Kaartblad 29 Kortrijk*, Vlaamse overheid Dienst Natuurlijke Rijkdommen, Vrije Universiteit Brussel.

BUROII & ARCHI+I 2016: *Leanderhof*. Masterplan en beeldkwaliteit.

CENTRALE ARCHEOLOGISCHE INVENTARIS (CAI) 2016: *Zwevegem* [online] <https://cai.onroerenderfgoed.be/> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

DOV VLAANDEREN 2016: *Databank Ondergrond Vlaanderen, bodemkaarten, geologische kaarten* [online] <https://dov.vlaanderen.be/dovweb/html/index.html> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

GEMEENTE ZWEVEGEM 2016: *Beleef Zwevegem - Geschiedenis Zwevegem* [online] http://www.zwevegem.be/sites/zwevegem/files/media/toeristische_folder_zwevegem.pdf (geraadpleegd op 1 juli 2016).

GEOPUNT 2016: *Historische kaarten* [online] www.geopunt.be (geraadpleegd op 1 juli 2016).

GEOPORTAAL ONROEREND ERFGOED 2016: *GEOPORTAAL* [online] <https://geo.onroerenderfgoed.be/#zoom=9&lat=6639473.15&lon=462444.02> (geraadpleegd op 1 juli 2016).

MEIRE E. 2016. *Tweede tussentijds rapport bodemsaneringswerken: Bekaert site Zone 1 te Zwevegem*. AECOM Belgium BVBA

VAN DEN OUWELANT J. 2014. *Bodemsaneringsproject Bekaert Site Zone 1, DEC nv, Bekaertstraat 2 te 8550 Zwevegem*. URS Belgium bvba